

Štev. 3.

Na Duuaju, 15. februvarija 1898.

Iretnik XI.

Nacionalni boji v deželnih zborih.

Iz deželnih zborov se prenašajo narodnostni prepiri v državni zbor, in iz tega zopet v deželne zbore. To dejstvo je staro in se ponavlja v starih in novih oblikah od začetka ustavne dobe do danes, in nasprotja se celó večajo od leta do leta. Nikdar pa ni bilo tolike jedinstosti nemških strank, kakoršno se je pokazalo letos po deželnih zborih še bolj, nego pa v drž. zboru, da bi se takó složno in soglasno obračale proti Slovanom in njih narodni pa jezikovni enakopravnosti kakor letos. Ni dež. zbora, kjer sedé Nemci, da bi ne bilo protestovali proti Badenijevim jezikovnim naredbam. Vrh tega so postavili še pozitivne zahteve, med temi je obča ta, da bi se jezikovno vprašanje rešilo zakonitim potom in ne po deželnih zastopih, temveč v drž. zboru. V nekaterih dež. zborih so zahtevali tudi vzakonenje nemškega kot državnega jezika, in kar je jako značilno, v sileškem dež. zboru se je postavil celó kardinal Kopp, na stran germanizatorskih centralistov ali centralizujočih germanizatorjev, ki so v tem zastopu posebe naglašali postulat nemškega kot drž. jezika. V zastopih Dolnje in Gornje Avstrije pa so sklepali v tem, da naj bode v teh nadvojvodinah nemški kot izključni deželni jezik pri drž. in dež. gosposkah. Najdalje so šli Nemci v češkem dež. zboru, v katerem zahtevajo nacionalne kurije in v obče politiško razdeljenje Češke v nemški in češki del, poleg tega pa še nemški kot državni jezik.

V sileškem dež. zboru so proti koncu izstopili češki in poljski zastopniki z izjavo, da o tem zastopu ne pričakujejo več svojega prava in pravičnosti, in postopanje kardinala Koppa, katerega škofijska uprava se razteza na prusko in avstrijsko zemljo, jih je le potrdilo v tem preverjenju. V štirskem dež. zboru ne privolé Nemci, da bi slovenski zastopniki govorili v svojem jeziku in ščitili vsaj princip tega prava, katero pač pristaje dobri tretjini prebivalstva štirske vojvodine. S takim nasprotjem so se sosebno nemški liberalci in nacionalci štirskega dež. zbora ponižali do tiste stopinje nacionalnega šovinizma, ki razgraja in razsaja po deželnih zborih na Primorskem, sosebno v Istri in Trstu, kjer najeta druhal na galerijah dež. zbornic pomaga uganjati znane burke laškim nestrpnem.

Mislili bi, da stare in letošnje skušnje bi bile mogle izmodriti slovanske deželne avtonomiste, in da

bi vsaj oni krenuli na pot, katera dovaja k cilju slovanske narode. No, pokazalo se je, da slovanski zastopniki največih avtonomij, t. j. češkega in galiskega dež. zbora, so v novo povdarjali, da jezikovno in v obče narodno vprašanje se mora reševati in rešiti v dež. zborih. Med Čehi sta celó dr. Vašatý in dr. Kramář zagovarjala tudi v tem pogledu pristojnost dež. zborov. V galiskem dež. zboru se je obrnul maloruski glas odločno proti razširjenju deželne avtonomije, to pa jedino radi tega, ker bi to razširjenje vključevalo tudi povečanje kompetencije v narodnih in jezikovnih stvareh. Gališki Malorusi, sosebno nepopačenega duha, so na stališču nacionalne avtonomije, in nekateri med njimi se boré celó za politiško ločenje ruskega od poljskega ozemlja Galicije, v obče pa bi se zadovoljili z ustrojem, ki ti jim dajal svobodo določevanja v narodnih in jezikovnih stvareh.

Na Češkem pa niso Nemci dosledni; v tem ko zahtevajo rešenje narodnega vprašanja v drž. zboru, nimajo toliko potrpljenja, da bi prišel drž. zbor do takih sklepov, temveč ponavljajo svoje zahteve o nacionalnih kurijah in v obče o razkrojenju važnih, doslej skupnih institucij.

Takó ali takó, Nemci na Češkem se bližajo svojemu glavnemu cilju, in v to jim pomagajo vse nemške stranke vseh dežel in celó Velikonemčije. Ves boj združujejo za doseženje ločenega nemškega ozemlja na Češkem, in sedaj jim še Gautscheva vlada razglasi nove jezikovne navedbe, ki, kakor smo dokazovali v našem listu, dovajajo in dejanski dovedejo do zatvorjenega nemškega ozemlja, in potem bodo Slovani raznih dežel gledali in čakali, kakó pa oni pridejo do analognih nacionalnih okroženj svojih zemelj. To je Ahilova peta in največa rana dosedanjega slovanskega bojevanja, slovanskega po imenu, neslovanskega po dejstvih. Poljaki in Čehi so ostali pri vseh izpremembah stremljenja in taktike stari separatisti, in radi tega Slovani avstrijski v obče ne pridejo dalje, in v resnici se je treba bati najhujšega za bodočnost. Poleg Poljakov pa bodo odgovorni tudi današnji Mladočehi, ki čakajo n. pr. sedaj, kake bodo nove Gautscheve jezikovne navedbe, oziroma izpremae.

Nasproti češkim in vsem tistim dež. avtonomistom, ki zahtevajo rešenje nacionalnega vprašanja po dež. zborih, je treba naglašati, da, ko bi se celó posrečilo kaj pravičnega in ugodnega doseči po teh zastopih, ostalo bi vendar še jedno vprašanje nerešeno,

namreč o *svobodi samodoločevanja* v narodnih stvareh. Tudi knez Lobkovic je v posebnem razgovoru ovadil se, da ni mislil na to točko, ki je važnejša in odločilniša, nego še toliko ugodne vsakodobne podelitve jezikovnih naredeb ali celó zakonov. Dr. Vašatega, kneza Lobkovica in druge češke dejatelje bi mogel celó sileški dež. zbor poučiti o pomenu samodoločbe v narodnih vprašanjih. V tem dež. zboru so namreč Nemci, ki so se prestrašili češko-polskega štrajka, zatvrjevali, da so bili in ostanejo vedno pravični Slovanom po *razmerah praktičnih potreb*. Hajdi, podčrtane besede vključujejo važen princip, ki pa ima le to napako, da po dež. zbore hočejo večine jedne narodnosti razsojevati o praktičnih potrebah druge narodnosti. Mogočniji nasprotniki hočejo biti pravični slabjšim nasprotnikom! Ali ne pomenja to narodom kršiti svobodo v vitalnih njih vprašanjih?

V resnici, doslej so izročeni narodi dobri ali slabi volji vsakodobnih vlad, večinam deželni zborov in večini drž. zbora, da se jim odmerja narodna in jezikovna enakopravnost, prav za prav pa le jezikovna enakopravnost, ali, bolje, nejednakopravnost.

Slovanski negospodovalni narodi pošiljajo svoje zastopnike v dež. zборе in v centralni parlament; tu sodelujejo pri raznoterem zakonodavstvu; smatrajo se zrelimi za te zastope, smatrajo se po takem tudi dotični narodi zreli in sposobni za najvažnejše sodelovanje. A da bi ti narodi smeli voliti zastopnike, ki bi določevali o vsakodobni dozorelosti narodov in njih praktičnih potrebah v narodnih stvareh, — te svobode do danes nimajo, in temu so krivi tudi deželni separatisti, ki hočejo razširjati dež. samoupravo tudi za podeljevanje narodne in jezikovne enakopravnosti. Iz tega protislovja in nasprotja ne spravi dež. avtonomistov nobena sofistika; tu je treba prerezati gordiški voz, pa za vselej potom drž. zbora podeliti narodom kot narodom nacijske zastope, ki bodo sami določevali, kaj je narodom v nacijskih vprašanjih potrebno v vsaki dobi in v vsaki deželi. Izvoljeni v te zastope naj presojujejo, česa je narodom potreba in ne potreba, kar se dostaja nacijsko-kulturnih in jezikovnih stvari in poslov. S tem se zajedno reši politični sofizma o različnih razmerah različnih dežel. Te razlike bodo nacijski zastopi uvaževali, ne pa n. pr. kaka večina sileškega, moravskega, galiskega, koroškega, štirskega, istrskega, tržaškega in še kakega drugega dež. zbora. Ti zastopi bodo tudi pretresali vprašanje o drž. jeziku, in ne bode treba ne Wolfu, ne Schönererju in tudi ne kakemu kardinalu truditi se, kakó bi razložili nenemškemu narodom osrečevanje z nemško kulturo in potrebo kakega kot drž. jezika za jednoto in mogočnost države.

Potreba samodoločevanja narodov v svojih nacijskih in kulturnih stvareh bi morala otvoriti oči tudi dosedanjim slovanskim separatistom in dež. avtonomistom, in da narodi dobé tako svobodo, je toliko potrebnije, kolikor bolj se širi germanizatorski duh med nemškimi strankami vseh dosedanjih zastopov.

Deželni zbori.

Kranjski. 4. feb. Posl. Hribar nasvetuje: vlada se pozove, da vse stvari, da se na Dunajskem in Graškem

vseučilišču in tehniki zopet prične redni pouk. Omenja, kako je vlada kapitulovala pred razgrajaci, in potrebo slovenske univerze. — Posl. Schwegel pravi, da bi morale v tem kritičnem času vse stranke delovati pomirljivo na mladino. Ker se mu zdi vsa zadeva jednostranska, je proti Hribarjevemu predlogu. — Dež. nam. bar. Hein pravi, da vlada ni kapitulovala, marveč je min. preds. rektorje resno opominjal. Posl. Povše in Kalan sta odločno proti zatiranju slovanskega elementa ter zahtevata pomoč slovan. dijakom. Hribarjev predlog se sprejme z glasovi slovenskih poslancev proti onim nemških.

1. febr. Posl. Hribar poroča o deželnem zakladu. 1896 je bilo: dohodkov 1,228.014 gld., troškov 1,237.450 gld. — Posl. Hribar poroča o gledal. zakladu za 1896: dohodkov 26.276 gld., troškov 310.468 gld. Posl. Murnik poroča o garancijskem zakladu dolenskih železnic za 1896: dohodkov 128.639, izdatkov 82.224. — Naposled se je izvolil adresni odsek.

3. feb. Dr. Tavčar oglašuje nujni predlog radi velikošolskih izgrediv. Mestni zastop obsoja izgrede nahujskanih nemških dijakov, izreka simpatije slovan. dijaštvu in pričakuje, da vlada ne kapituje ter ne zatvori vseučilišča, ker bi s tem ne trpeli škoda le mirni slov. dijaki, temveč bi se tudi vlada osramotila pred svetom. — Na Dunajski univerzi je krog 2000 slovanskih dijakov, ki imajo pravico do neskaljenega pouka. — Podžupan dr. Bleiweis Trsteniški nasvetuje dostavek, naj vlada nemudoma stvari vse potrebno za osnivanje pravne in filozofične akademije v Ljubljani. — Dr. Krisper se strinja s tem. Dr. Požar omenja, da se Nemci bojé poslovanjenja, torej gotovo z veseljem pozdravijo zasnovo sloven. univerze. Dr. Tavčar povdarja, da mora biti to zavod s slovenskim učnim jezikom. — Župan Hribar naznani, da je došel brzojav dijakov z Dunaja, ki prosijo zaščite. Z ozirom na to se odpošlje brzojavka minist. predsedniku.

4. feb. Posl. Hribar utemeljuje predlog o izjavi proti dijaškim izgredivom. Vlada se ni nič ozirala na opravičene proteste slovanskega dijaštva radi nemškega terorizma. V juniju, ko se je odkril Miklošičev spomenik v Dunajskih vseuč. arkadah, je rektor prepovedal „Sloveniji“ položiti venec s slov. trakovi in zapeti slovensko pesem. — Novembra, ko so burški vprizarjali velikonemške demonstracije, so hoteli Slovani protestovati, a rektor jim je prepovedal shod. — Letos po Litomerškem shodu so nemški dijaki na shodu na univerzi (v to so dobili rektorjevo privoljenje) sklenuli štrajk, — a protestni shod proti temu se Slovanom zopet ni dovolil na vseučilišču, dasi se je imel vršiti v interesu vseučilišča. Nemški dijaki so svoje slovanske kolege napadali; s silo jim zabranjevali poslušanje predavanj, — a rektor le zavrača Slované, zahteva naj se povsem udajo nemški brutalnosti. — Posl. Povše pravi, da Nemci nočejo Slovanom priznati nobenih pravic več. Celó Jagića so zasmrnavali s „Abzug Krowot“, dasi je on toliko slavil Mommse in Nemštvo. Nemcem je vse dovoljeno, njim se ne stvori nič. Ko je govornik posredoval zaradi trobojnice „Danice“, reklo mu se je, da je to na Dunaju provokacija, ker se zato ne more dovoliti. A ker se je v Pragi ustavilo provokovanje s čepicami, da je nastal ves ta hrup. Posl. Kalan pravi, da vprašanje, kdo je kriv, ni nejasno, kakor tvrdi bar. Schwegel. Proti nemškemu narodu se ni izrekla ni žal beseda. Zmerni Nemci so se udali nacijskemu. Bar. Schwegel, sin sloven. naroda, katerega noče priznati, šel je s posebno deputacijo k min. preds., naj se v Pragi izvršuje preki sod kar najostreje. Dijaštvo je zavedne od klike, ki je hoče fruktifikovati proti vladi. Bar. Schwegel

pravi, da ni res, da bi se bil on udeležil obstrukcije ter da bi bil šel k ministru v deputaciji z onim namenem; šla je le prositi pomoči za češke veleposestnike.

8. feb. Mlenarski in sirarski zadrugi v Postojni se dovoli brezobrestno posojilo do 500 gld., — za bolnico v Krškem je dežela pripravljena vzdrževati zdravniško pomoč in dajati letni prispevek k vzdrževalnim stroškom. — Prof. Novaku se dovoli za izdaje sloven. stenografije 500 gld. — Vsem Graškim velikošolcem s Kranjskega se plača vstopnina v slovensko bolniško društvo. — Muzejskemu društvu v Ljubljani se dovoli 400 gld. — Za obnovitev vinogradov se za brezobrestna posojila da za 1898: 20.000 gld., za 1899: 30.000 gld. ter dogovori z vlado, da naj ona dovoli enak prispevek. — Posl. Majaron je nasvetoval resolucijo, da se vlada pozivlja, nadaljevati lani pričeto akcijo glede izboljšanja delavskih razmer v Idriji in naj oni ustanovi kak viši, če možno, srednješolski zavod.

Isterski. 29. jan. Dr. Bartoli je predlagal, da se ital. jezik proglasi jednim razpravnim jezikom v dež. zboru v Istri. Tak sklep je storila večina dež. zbora že 1895 in je dala tiskati poslovník, v katerem je bila natisnena dotična določba v §. 13. Toda ta je bila prepleljena, ker je cesar z odlokom 14. sept. 1896 proglasil uničenim ta sklep dež. zb.

4. feb. Sprejmo se zakoni o oprostitvi osebnega dohodainskega davka od vseh doklad, o oproščenju nekaterih vrst uradnikov in duhovnikov od doklad k prihodninskemu davku in o spremembi isterskega občinskega reda in o spremembi Rovinjskega obč. statuta z ozirom na doklade k direktnim davkom; ter o priložitvi k pobiranju vinskoga užitninskega davka v Pulju. — Pri vladnem predlogu, da se nastavijo nadzorniki za promet z živili, se je na nasvet dr. Rizzija sklenulo, kljubu protestu vladnega zastopnika, da se toliko časa razpravlja o tem, dokler vlada ne obeča za gotovo, da ustanovi na državne troške učini kurs za nadzornike v Trstu ali v kakem drugem mestu v Istri. — Galerija se je tekom seje dvakrat izpraznila, ker je motila slovanske govornike.

8. feb. Soglasno se je sprejela resolucija o potrebi direktne železniške zveze Istre s Reko.

Štajerski. 4. febr. Dr. Rosina interpeluje glede na vključenje v zemljiško knjigo v slovenskem in nemškem jeziku. Ker čita slovensko, nastane velik krup in zatevanje, da govori nemški. Dež. glavar veli izprazniti galerijo, ki pri odhodu peva „Die Wacht am Rhein“. Po prečitanju v slovenščini prečita nemški prevod. Posl. Walz protestuje proti provokaciji s čitanjem v slovenščini. Posl. Robič konstatuje, da se je to dogajalo tudi prejšnja leta, ter da si Slovenci ne dajo omejevatí uporabo materinščine pri interelacijah in debatah.

4. febr. Dr. Dečko predlaga preosnovo šolskih nadzorništév. Za dež. šolski svet naj se ustanovi število nemških in sloven. členov; — ustanoviti naj se dve sekciji, jedna samostojna za nemške in druga za utrakvistične in slovenske šole. — Posl. Fürst in tov. nasvetujejo, ker se s prepovedjo znakov v Pragi niso se le kršila prava dijaških društev, temveč tudi prava nemškega naroda, da se pozove vlada, naj odstrani oni zadržek, ki brani mirno nadaljevanje vseučiliškega življenja. — Posl. Žičkar interpeluje radi prask med nem. in sloven. dijaki v Gradcu. — Posl. Posch je stavil predlog, da se dolžnost obiskovanja ljudskih šol skrči za 2 leti. Razne oprostitive itak donašajo mnogo nepravil.

1. feb. Dr. Dečko nasvetuje spremembo volilnega reda: volilno pravo imajo samo možki; vsak volilec izvršuje volilno pravo osebno samo jedenkrat, in sicer v občini, v kateri redno prebiva za časa volitev. Vsaka občina, ki

ima 250 preb., bodi tudi volišče. Voli se po listkih. V mestno skupino se vrsté vsi trgi, ki volijo doslej v kmetski skupini. Volilni okraji za kmetske skupine se sestavijo na novo, da bo volilni okraj imel toliko preb., kolikor jih ima sedanji najmanjši. Število kmetskih poslancev se razmeroma pomnoži. Pri sestavi volilnih okrajev se gleda na to, da bo kolikor možno obsegal le jedno narodnost. —

7. feb. V proslavo cesarskega jubileja naj se osnuje najdenišnica v Gradcu. Ustavni odsek nasvetuje o jezikovnih naredbah: 1. dež. zbor izjavlja, da so one nezakonite, da so provzročile veliko narodnostno in gospodarsko oškodovanje Nemcev ter provzročile težko nevarnost za državno-pravno podstavo države; 2. vlada se pozivlja, da jih prekliče takoj ter prevede jezikovno uredbo potom zakona.

Razprava o predlogu grofa Kottulinskega, da se vlada pozivlja naj prekliče jezikovne navedbe. Rektor Thamer pravi, da Čehe slepi ljubezen do materinščine, ako jo smatrajo enakovredno z nemščino. Vsakemu človeku in narodu je materinščina najdraža. V tem pogledu je češčina iste vrednosti kakor nemščina, a tudi kakor jezik Culukafrov. — A je še drugo merilo za vrednost jezika, namreč njegov pomen kot občevalno sredstvo. V tem oziru ne morejo Slovani trditi o enakopravnosti svojega jezika z nemščino. Čehi se uče nemški, a hočejo, da se Nemci učé tudi češki, češ, to je enakopravnost. A evropsko kulturni jeziki so v koreninah v zvezi s klasičnimi jeziki.

Koroški. 5. feb. Grafenauer je proti sedanjemu šolskemu načrtu ter zahteva, da se veronauku odmeri več ur, da se okrajša 8 letna šolska doba za kmete in vvede štiriletni obvezni nedeljski pouk. Posl. Ghon in Lemisch sta proti temu in povdarjata, da so Slovenci s šolsko uredbo zadovoljni. Vladni zast. dež. šolski nadzornik Palla omenja vspešni procvit dvojezičnih šol in izvrstne šolske vspehe. Nato se je odobrila proračun deželnega šolskega zaklada.

Dalmatinski. 4. feb. Predsednik javlja, da je sprejel od slovanskih dijakov na Dunaju in v Gradcu brzojavne prošnje za zaščito. Popoldne je o njih poročal posl. Klaič in nasvetoval, da se naj telegrafski od min. preds. zahteva pomoč. Bianchini podpira predlog ter zahteva *enakopravnost vseh izpitav na Zagrebski univerzi* s cislitavskimi. Trumbić mu pritvrjuje in se protivi Mommsenovim izjavam. Dr. Baljak omenja, da so Mommsenove izjave tem pomembnejše, ker je inostranec, in nemški profesorji občejejo z našimi in vplivajo na ta boj, ne da bi to preprečevala vlada; Slovanom pa je vsaka izjava prepovedana, in zlasti Srbi ne smejo občejevati z rojaki v Bosni in Hercegovini. Po sprejetju predloga predlaga Cingrija, da se zaključi seja, ker ni možno, da bi se mirno posvetovali nadalje. To zaključenje bodi v znamenje slovanske vzajemnosti.

5. feb. Dr. Kvekić predlaga premembo dež. volilnega reda. Finančni odsek poroča o pospeševanju kmetskih posojilnic. Za 1898 se jim dovoli 1000 gld. Vladi se izreče želja, da jih podpira s 50.000 gld. Dež. odboru se naroči, da v prih. zasedanji predlaga o ustanovitvi okrajnih in občinskih posojilnicah.

Šesterica ital. dalmat. poslancev je izjavila vnovič pismo, da se ne udeležé zborovanj.

Niževstrijški dež. zbor. 1. febr. Dr. Kolisko predlaga: Jezik avtonomnih oblastí v Niž. Avstriji je izključno nemški. To odgovarja narodnosti prebivalstva. Z ozirom na narodnostne razmere v državi pa je potrebno, da se nemški jezik za oblastnije za vse čase zagotovi potom deželnega zakona. Zato skleni dež. zbor: Dež. odboru se naroča, da izgotovi zakonski načrt, v katerem se nemščina

predpisuje kot izključni uradni jezik vsem avtonomnim oblastim.

8. feb. Dež. namest. grof Kielmannsegg odgovori na Hoferjevo interpelacijo radi češkega poučnega jezika v obmejnih krajih nižavstr., — da je naučno ministerstvo 11. dec. 1876 dovolilo uporabo češčine, dokler je to potrebno, ter zaukazalo, da se na teh šolah nameščajo le češčine zmožni učitelji. Vsled pritožbe št. hipoliskega biskupa je naučno min. 16. jul. 1882 zaukazalo, da se sme veronauk poučevati tudi v češčini. Ko so iz Waidhofena došle pritožbe, da se veronauk poučuje tudi v viših razr. češki, je 7. dec. 1897 pozvalo šolsko oblast, naj pojasni, ali se s tem otežkočuje uspeh v nemškem pouku. Iz teh poročil je razvidno, da se je v nekaterih krajih deloma izključno, deloma večinoma tudi v viših razredih veronauk poučeval češki; da se s tem otežuje nemški pouk, ter da so se vsi drugi predmetje poučevali v nemščini. Obrnula se je potem na škofovski ordinarijat, da to prestande. Temu se je ugodilo. — Dež. nam. je kot preds. nižavstr. dež. šolskega sveta obečal skrbeti zato, da ostane nemščina poučni jezik na teh šolah, ter da složno delovanje duhovnih in posvetnih učiteljev dovede do tega, da otroci morejo čim preje uporabljati nemščino za vse predmete.

Češki. 24. jan. Debata o proračunskem provizoriju. Dr. Schücker spominja na čase nemške večine; da so minuli, je seveda velika krivica, učinjena Nemcem. — Dr. Pippich želi, da vendar uže prejenjajo medsobojne žalitve in prepiri. Češko-poljsko prijateljstvo bo trajno, ker je veže slovanska kri. Upa, da se umetno provzročeni vihar poleže ter da se v zakonih izrazi pravo in pravično razmerje. — Dr. Vašaty omenja češke zahteve in Koliskega predlog. Nekdanja nemška večina v česk. dež. zb. je bila po besedah Herbštovih „*possessio fraudulosa*“. Bar. Gautsch obeta nove naredbe. Ko pa se doseže pogodba z Ogersko, bomo zopet prevarjeni. Od Dunaja nimamo ničesar pričakovati. Spominja se dogodkov leta 1866. ter pravi, ako se ne nastopi pot pravičnosti, bo jubilej 2. dec. dan žalosti. — Dr. Šamanek predlaga, naj se pozivlje vlada, da stvari potrebno v varstvo čeških manjšin, in se v ta namen ustanovi posebna komisija, v katero voli dež. zbor češki 12 členov.

28. jan. Posl. Lippert in tov. nasvetujejo ustanovo novih dež. kurij. Vsaki novi, nacionalni kuriji se prizna veto glede na sklepe o premembi dež. reda in dež. zakonov, o uporabi jezikov v javnem življenju, avtonomnih oblastvih in učiliščih; tako da se o takih zakonih po njih sprejetju v dež. zboru glasuje še v kurijah, in da so oni potem zavrnjeni, ako je absolutna večina vseh členov jedne kurije glasovala proti njim. Dr. Čelakovsky interpeluje radi Koliskega predloga. V Niž. Avstriji je v mnogih občinah češčina poučni jezik. O tem svedočijo mnoge razsodbe najvišega sodišča. Po ljudskem štetju je 1890 priznalo 93.481 češčino za občevalni jezik; na Dunaju 63.834. — Komenskega šola v X. okraju šteje v 14 razr. 900 otrok; večina teh je rojena na Dunaju ali v Niž. Avstriji. Obmejne občine so skoro izključno češke. Po ljudskem štetju so imele: Poštorna Themenau 2430 Čehov med 2739 preb. Nova Ves (Oberthemenau) 2108 Čehov med 1172 preb. Havranovgrad (Rabensburg) 1106 Čehov med 1873 preb. Hlohoves (Bischofsdorf) 947 Čehov med 981 preb. Vse te so v okraju Mistelbach. V okraju Waidhofen ob Tajni so: Ratošatky (Rottenschatken) s 1390 Čehi med 1900 preb. Nemecke Trpnouze (Beinhöfen) s 530 Čehi med 598 preb. Dolní Vilanec (Unterwieland) 552 Čehov med 1002; preb tudi v sosednjih občinah Schwarzbach je bilo 619 Čehov in le 31 Nemcev; Gundschatken 287 Čehov in 31 Nemcev; Ha-

lamky (Wetschkoberg) 394 Čehov in 15 Nemcev. To je dovolj dokaza, da je v Niž. Avstriji češčina v deželi naveden jezik. Drž. sodišče je priznalo to v razsodbah glede na pouk, ko se je namerjala izključna vvedba nemščine. Isto sodišče je Židom v Brodu priznalo, da imajo pravo, smatrati se Nemce ter zahtevati nemške šole proti poljskim in ruskim. Pravo, ki se priznava gališkim Židom, velja gotovo tudi nižavstr. Čehom, in namerjana germanizacija je torej protizakonita. Zato interpeluje, ali ima vlada namen, da čuva prava Čehov v Niž. Avstriji ter da ne predloži zakona v potrjenje? Dr. Herbst interpeluje radi Budejeviških volitev, kjer so bajé Čehi proganjali Nemce. Dr. Lippert interpeluje radi narodnostnih omejitev čeških okrožij. Dr. Žatka interp. radi volitev v Budejevicah in brutalnosti policije proti Čehom. Dr. Podlipski radi javnega poziva v Bilinu, ki zahteva izgnanje Čehov. Med drugimi referati je znamenit oni dr. Nemca o ustanovi tehnologičnega deželnega muzeja v Pragi.

1. feb. Dr. Urban nasvetuje: ker se mora policijska prepoved znakov razglasiti samo pri obsednem stanju, ker se ž njo priznava češka teorija o provokacijah in slabi avtoriteta vlade, naj se takoj prekliče. — Pri poročilu za rokodelske šole povdarja Urban njih veliko važnost ter obžaluje, da je med 8 samo 1 nemška. Ta je doslej dobivala drž. podporo, vzdrževalo jo je mesto Tešin. Šole po letošnjem proračunu dobé 3000 gld., češke pa 23.000 gld. — Adamek javlja, da se nijedni nemški šoli ne odreče podpora, celo državne jo dobivajo. Dr. Schücker tudi priznava, da se je tešinski šoli uže za 1897 dovolilo 3000 gld. — Nato poročilo o ustanovi novih rokod. šol. Dr. Adamek in dr. Schücker ga podpirata. Dež. nam. grof Coudenhove odgovarja na češko interpelacijo radi Praških dogodkov 29. nov. do 2 dec: 1. da se obhod nemških dijakov 29. nov. ni naznanil policiji, da ga torej ni mogla niti dovoliti niti prepovedati. 2. da je bilo zasedenje Vaclavskega trga od policije 29. novb. potrebno. 3. da je posredovanje policije in vojaštva 30. nov. bilo potrebno, ker je nad 10.000 ljudi hodilo po mestu, kričé in pevaje, tako da je v istini bil motjen mir. Še bolj pa je to bilo treba, ko se je pričelo napadati tuje imetje. 4. da bi se „na Přikopih“ metalo iz kavarne „Continental“ kaj na glave, mirno idočim ljudem, ni dokazalo se ni v jednem slučaju. 5. da bi bila policija ali vojaštvo brutalno, je povsem neutemeljena tvrditev. Za posamičnike ne more provzeti odgovornosti, a naloga jim je, da se vedejo dostojno, sicer bodo odpuščeni. Ker se ljudstvo ni pokorilo, je izzivalo policijo. — Dr. Klouček interpeluje, zakaj pošta rabi v mnogih krajih samo nemška krajevna imena. — Dr. Milner, zakaj se je deželni kulturni nadzornik imenoval jeden sam, ko bi se morala vendar dva, z ozirom na narodnostno delitev deželnega kulturnega sveta. — Dr. Herold predlaga zakon o nedeljivosti kraljevine Češke ter o enakopravnosti obeh narodov; da torej morajo biti vsi v deželi nameščeni državni uradniki zmožni obeh jezikov. — Dr. Vašaty predlaga, da se vvede ruščina kot neobvezen poučni jezik v srednjih šolah. — Na razgovoru je predlog dr. Schlesingerja, da se v Pragi ustanovi nemška živinozdravniška šola. Allel ga utemeljuje z ozirom na sklep o ustanovi češke živinozdravniške šole ter modifikuje predlog v toliko, da se naj ne ustanovi v Pragi, temveč v kakem drugem nemškem mestu na Češkem. Predlog se sprejme ter izroči dež. kult. komisiji. Dr. Karlik utemeljuje predlog o preklicu določeb o prometu z moko. — Dr. Dostal utemeljuje predlog o ustanovi gozdarske srednje šole s češkim naučnim jezikom. — Dr. Kudruka poroča o odpisih zemljiškega davka pri ui-

mah: dr. Walter o zabranjevanju borzne kupčije z žitom. — Dr. Pinkas interpeluje o tem, da je c. kr. korespondenčni urad v svojih poročilih Čehom sovražen. — Dr. Pippich interpeluje radi tega, ker se je v dvornem gled. v Berlinu v drami „Der Burggraf“ opetovano sramotila češka narodnost. Pri tej svečanostni predstavi je bil prisoten avstr. poslanik. Hoče li ta izposlovati primerno zadoščenje? — Dr. Podlipský interpeluje zaradi insultacij, katere trpé češki dijaki na Dunaju. — Dr. Krajník zaradi ščuvanja proti uradniku premeščenemu iz Časlave v Komotav, le ker je Čeh. Hoče li vlada z vso odločnostjo skrbeti za to, da more on kot Čeh vršiti svojo uradno dolžnost ter ga pri tem ščititi sovražnih napadov in ščuvanj.

Moravski. 3. feb. Dr. Koudela poroča o češki deželni gluho-nemici v Lipniku. P. Ševčík nasvetuje k temu resolucijo, da naj dež. odbor, varnejé enakopravnost, posluje ž njo izključno v češčini in tudi vse knjige in račune vodi le »češki«, kar se je sprejelo med odobravanjem galerije. — Dr. Perek interpeluje radi dogodkov v Znojmu, kjer je bil ranjen jeden Čeh. — Halka interpeluje zaradi dijaških izgrediv na Brnski tehniki. Nemški tehniki so lani Čehom siloma zabranili nositi znake, in ti so na rektorjevo intervencijo nošenje teh za nekaj časa opustili. S tem so nemški dijaki sami priznali, da se lahko smatrajo znaki za demonstracijo. Čehom se je kljubu protestu zabranil pohod predavanj. Vpraša torej vladu, ali in kako hoče ščititi češke dijake.

5. febr. Skala utemeljuje predlog o proslavi 100 letnice rojstva Palackega. V ta namen naj se osnuje dotacija za preiskovanje mestnih, župnijskih in plemenitaških arhivov z ozirom na zgodovino Moravske; ustanovi se naj primerno število štipendij na češki univerzi Praški za toliko časa, da se ustanovi lastno češko vseučilišče v Moravski. Te so tem potrebniše, ker je na onej univerzi kakih 400 Moravcev. Dovolitev teh predlogov bi bilo znamenja sprave in pospeševanja kulture. — Predlog se izroči šolskemu in finančnemu odseku.

7. feb. Dr. bar. Pražák utemeljuje predlog, da se razširi nižja gimnazija v Brnu v višo.

8. feb. Posl. Kulp utemeljuje predlog, da se osnuje češka dež. viša realka v Kromerizu. Posl. Nemeč utemeljuje predlog, da se pozove vlada, naj osnuje zaklad za zavarovanje na starost in onemoglost za kmete in obrtnike na Moravskem.

9. feb. Vladni zastopnik odgovarja na interpelacijo Pražákovu o jezikovni enakopravnosti pri pošti, da se pazi z vso strogostjo na to, da se proizvede. Tiskovine so uže, ali se priredé ob kratkem v obeh jezikih. O napisih pri sodnijah javlja, da so povsod, razun okraja Jodlozie, dvojezični. Table v poslopih so izključno ali večinoma v nemških okrajih samo nemške, ker tam ni bila potreba za češke, povsod drugod so dvojezični. V Novem mestu so samo češke. Češke vloge se tudi češki rešujejo.

Sileški. 3. Febr. Na predlog bar. Sedlnitzkega se je soglasno sklenulo, da ves dež. odbor osebno čestita cesarji k jubileju. Dr. Rochowanski nasvetuje v imenu nemških poslancev resolucijo, da se vstraja pri sedanjí drž. ustavi ter zavrača federalistično organizacijo, in da je preklic jezikovnih naredeb in razglas nemščine državnim jezikom neizogibno potreben. Dr. Stratil nujno predlaga zakonski načrt, da naj permanentni odsek razmotruje jezikovno prašanje. — Proti predlogu dra Rochowanskega stavi dr. Stratil svoj: 1) da je centralizem narodom škodljiv, da federalistična preosnova le ojači, in da torej silez. dež. zbor veselo pozdravlja obnovitev češke države v okviru

Avstrije, 2) da na podstavi § 19 zahteva enakopravnost češkega, poljskega in nemškega jezika v šolah, uradih in javnem življenju v Sileziji, 3) da je proti razglasu nemščine za državni jezik, ker bi provzročil narodnostne prepire in razpad države. Odsek je to odklonil z 8 proti 3 glasom. Zato ga je dr. Stratil prijavil kol minoritetni votum.

7. feb. Dr. Stratil zahteva, da se izjave čeških in poljskih prič in obtožencev zapišejo v onem jeziku, v katerem se izpovedo. — Veča debata je o vvedbi poljskega poučnega jezika v dež kmetijski šoli v Kocabendcu, katera se je zahtevala na shodu kmetovalcev v Skočavi. Ta zahteva se je odklonila.

7. feb. je bila razprava o predlogu dr. Rochowanskega za centralizem in nemški državni jezik ter protipredlogu Hrubega za federalizem in jezikovno enakopravnost. — Bretislavski nadškop, kardinal Kopp, je izjavil, da vidi v predlogu dr. Rochowanskega le izraženo avstr. državno ideo in najožo pristanje na drž. ustavo kakor tudi zaščito sedanjih razmer v Sileški. Predlog je le za državno jednoto in celoto, kakoršna je neizogibno potrebna za mogočno državo. — Predlog se je sprejel s 24 proti 6 glasom.

Gališki. 1. feb. Odsek za volilno reformo ni pritrdil predlogom o vvedbi občega volilnega prava ter je le za pomnoženje mestnih poslancev ter virilne glase rektorju Levovske politehnike in predsed. Krakovske akademije znanosti.

31. jan. Naučni odsek priporoča resolucijo, da vlada zasnuje dve novi srednji šoli v Galiciji, da premeni paralelke na Levovski in Krakovski gimn. v samostojni gimnaziji, da vvede pouk o deželni povestnici kot obvezen predmet. Posl. Wojcik obžaluje, da šole v Galiciji nimajo narodnostnega značaja, ter da se to čustvo zatira v mladini, mesto da bi se budilo. Nepotrebno je, da ste v Galiciji dve gimnaziji z nemškim učnim jezikom. V nemški koronovini bila bi poljska gimn. povsem nemogoča. Tudi je zato, da se preklicé dijaška uniforma, ter da se namesto deželne povestnice vvede narodna poljska. — Grof Tarnowski (preds. Krakovske akad.) misli, da dijaška uniforma pospešuje tovarištvo in briše socijalne razlike. — Knez Čartoryski se pritožuje o materijalistični smeri pri pouku. Z ozirom na Malorusa pa naj se poučuje le povest dežele, ne pa poljska zgodovina. Dr. Bobrzynski opaža, da nacionalna zavest bodi ljubezen do domovine, ne pa sovraštvo proti drugim narodom.

5. feb. Povodom predloga Barwinskega, da se ustanovi ruska gimnazija v Tarnopolu, je poročal Cielicki imenom naučnega odseka, da je vsako principijelno razpravljanje odveč, ker so se uže ustanovile gimnazije v Levovu, Přemislju in Kolomeji. Vprašanje je le, je li v Tarnopolu res potrebno? Tarnopolski okrajni zastop se je izrekel proti ustanovi te gimnazije, a-to ni zadostno utemeljeno. S to ustanovo se opomore prenapolnjenju galiških gimnazij. A Rusom se mora tudi podati prilika v razvoj jezika in kulture, da je ne pogoltnejo Rusi. Zato nasvetuje: vlada se pozovi, da ustanovi v Tarnopolu gimnazij z ruskim naučnim jezikom, začasno kot paralelke na tamošnji poljski gimnaziji, ter naj prvi razred otvoré s 1. sept. 1898.

Veleposestnik vit Torosiewicz pravi, da je ta predlog le pojav ruskega separatizma. Poljaki in Rusi so le jeden narod z različnimi verskimi obredi. Kako poplačujejo Rusi Poljakom njih ljubezen in skrbljivost? Ta predlog je poplačilo za državnozbornsko vedenje posl. Barwinskega in tov; a Poljaki ne smejo tega upoštevati doma. Klubovstvo je opravičeno v drž. zboru, kjer se bojujemo proti skuonemu sovražniku, ne pa doma. Tu mora poljska delegacija ščititi

koristi dežele. — Grof Korytowski pravi, da je Tarnopolski okrajni zastop najbolje presoja, je-li gimn. potrebna. Boji se, da se zanese boj v mesto, kjer ste doslej prebivali obe narodnosti v lepi slogi. — Barwinski dokazuje, da je ustanova gimnazije v interesu dežele in države. — Grof Dzedusizcki pravi, da imate obe narodnosti interese na tem, da Rusi niso opravičeno nezadovoljni. — Dr. Olpinski prečita pogodbo Ivana Kazimira, s katero se zagotavlja Rusom popolna narodna enakopravnost. — Czaykowski ima pedagoške pomisleke proti gimn. — Rus Wachnianin pravi, da je razvitek ruske narodnosti najboljši jez proti panslavizmu. Vit. Czarkowski apeluje na večino, naj ne stavi okrajnega sveta na laž. — Jendrzejowicz pravi, da bo glasoval za gimnazij, ne da bi bil uverjen o njegovi potrebi, temveč da ne moti sloge v deželi ter da uveri Ruse o miroljubnosti Poljakov. Dr. Sawczak konstatuje, da je v Tarnopolskem okraju večina prebivalstva ruska ter zato gimnazija potrebna.

Poročevaloc Cielicki omenja, da je na stališču, izraženem v adresi na korono, o polni narodnostni ravnopravnosti. Rusi pa naj ne zabijo, da je le v slogi moč. Po odklonitvi Czarkowskega predloga o odloženju, sprejme se resolucijski nasvet s 87 proti 12 glasom.

Bukovinski. 29. jan. Nadškof Czuperkovicz je stavil od vseh članov dež. zbora podpisani nasvet o adresi na cesarja kot častitko k jubileju. Volil se je odsek sedmorice.

Tirolski. V tirolskem dež. zboru je 26. jan. govoril posl. Grabmayer o ravnanju vlade na Češkem. Soglasni ukrepi dež. zb. o jezikovnih naredbah se je na najvišem mestu vzeli z zadovoljstvom na znanje, in pričakovali smo, da si sedanja vlada prizadeva za pomirjenje med narodnostimi; ali prepoved dijaških trakov nikakor ni sposobna v pomirjenje. Zakaj se nakrat ustavi ta stara pravica? Ker Čehi nakrat vidijo v nji provokacijo. Da, nemško petje in nemško govorjenje se uže smatra za provokacijo. Pride do tega, da bodo Nemci povsem se izogibali Prage. Še pred kratkim je dež. nam. povsem pravično povdarjal pravo do znamenj, potem pa se je z njegovo vednostjo prepovedalo, jih nositi. Tako priznava pravico in ščiti krivico. To je izjava insolventije napram češki druhali. Ko je imel biti shod v Hebu, je imela vlada dovolj energije, sedaj pa, ko naj ščiti Nemce, nima energije, a tudi ne takta in ne razsodnosti. — Dež. nam. izjavlja, da noče razpravljati, ali je tu pravo mesto, o tem govoriti, pač pa je ta govor bezmeren. Dr. Wackernell meni, da se je stvorilo dosti z izjavo o jezik. naredbah; za vsak nov dogodek na novo sklepati, bi bila potrate časa. — Grabmayer pravi, da ni stavil nobenega predloga, temveč si hotel le olajšati svoje srce. —

Dijaški štrajk

se je zapričel. Na Dunajski tehniki so dijaki nemškonacionalci preprečili predavanja; isto so namerjali, na univerzi, dasi sta rektorija izdala svarilo. Za dijake je bilo možno, da izgubé semester ter štipendisti tudi svoje stipendije, ako se proizvede štrajk. Naravno je, da se druge narodnosti in tudi razumnejši Nemci branijo, da bi trpeli vsled terorizma nekaterih prenapetežev. — 1. febr. so se dogovarjali profesorji na tehniki ter akademični senat na univerzi in sklenuli, da se skupno posvetujejo, tako da postopata oba profesorska kolegija jednotno in vzajemno. 1. febr. zvečer so nemški dijaki priredili Praškim delegatom na čast ko-

merz. — Slovanski dijaki so imeli shod, katerega se je udeležilo nad 500. Predsedoval ji je Slovenec jur. Vodušek. — Referent phil. Brečka, Čeh, je povdarjal slovansko vzajemnost. Prepoved znakov v Pragi je obča, torej ne proti akad. svobodi naperjena. — Hrvatski frančiskan Poparić je kritikoval Litomeriški ultimatum ter nasvetoval brzojavne pozdrave slovanskim dijakom na nemških vseučiliščih. — Rus Vergun je slavil slovansko vzajemnost; Hrvat Schmid Jugović opozarja na trpljenje Slovanov od strani Nemcev, Madjarov in Italijanov. —

Sklenuli so resolucijo, da vstrajajo v posetu predavanj, ker vzroki za štrajk niso zadostni, in ker Dunajsko vseučilišče ni izključno nemško, temveč je pohajajo tudi mnogi dijaki drugih narodnostij, zlasti onih, katerim vlada še ni privoščila lastne univerze. Akad. senat se poziva, da varuje osebna prava dijakov proti terorizmu Nemcev ter prepreči zlorabo vseučilišča v nemškonacionalne namene.

Ta resolucija se izroči vseuč. rektorju v latinskem; onemu na tehniki v francoskem jeziku.

2. febr. so se na Dunaju sošli rektorji Dunajskega, Graškega, Insbruškega, in nemškega Praškega vseučilišča, tehnik na Dunaju, Pragi (nem.) v Gradcu in Brnu in gospodarske šole na Dunaju v konferencijo. Sklenuli so, da pri minist. predsedniku in naučnem ministru prosijo zato, da se dajo trdna zagotovila, da se opomore neznosnim razmeram v Pragi. — Pri sprejemu pri min. preds., se jim je ta zahvalil za prizadevanja, da vzdržujejo red. Vendar pa obžaluje, da se del dijakov dá uporabljati za izgrede ter kljub opominjanju ne vrne k svojim dolžnostim. Pravo za dijaške znake se je odločno priznalo, in ako se čuti Praška oblast prisiljena, da jih prepove začasno, to tega ne spremeni. V tem ni možno videti sovražnosti do nem. vel. šol. Vlada hoče Praškim vel. šolam dati najkrepkejšo varstvo. Seveda bo težko, da se opozovejo nasledki, katere bodo imele demonstracije nemškega dijaštva v zadnjem času. Vlada ne privoli ponovitve razgrajanj na vseučiliščih; država in roditelji smejo zahtevati, da dijaki izpolnjujejo svojo dolžnost. — Praški rektor tehnike Mikolašek je rekel, da so se tudi nekateri češki tehniki izjavili solidarni z nemškimi kolegt, ker so leta in leta živeli z njimi v slogi, in jih sedaj v odločilnem trenutku nočejo zapustiti. — Insbruški rektor je rekel, da se nemški klerikanci najbrž ne ne pridružijo nacionalcem. — Popoludne jih je sprejel naučni minister ter omenil, da za zatvoritev vseučilišč še ni povoda, ter da bi to bilo le skrajno sredstvo. — Socijalistični dijaki Dunajski (večinoma Židje) so sklenuli, da se ne udeležijo štrajka. — Vsled dijaškega štrajka se je Dunajska univerza, kjer so nem. nac. s škandali preprečili 3. febr. predavanja, zatvorila za teden dni. — Na klinikah se z ozirom na bolnike niso vprizorile hrupne demonstracije. — Nemški dijaki so 3. febr. Slované potisnuli iz avle. Pri tem je prišlo do pretepev. Rektor jih je vendar le prišel svari. Nato se je univerza zatvorila. — Nemški burši so sklenuli, imeti svoj »bumel« pred univerzo. — Židovski dijaki so sklenuli, da se ne pridružijo štrajku. Na tehniki, ki se je tudi zatvorila, so pričakovali nemški burši slovansko deputacijo; rektor je zahteval od njih, da ji pusté svoboden vstop. — Tudi na Brnski tehniki se je pričel štrajk, takisto na vseučilišču v Gradcu, Inomostu in na rudarski akademiji v Ljubnu.

Ob dijaškem štrajku je zanimivo, spominjati na govor naučnega ministra Gautscha 16. febr. 1888 v drž. zboru; kjer je konstatoval, da se je v nekaterih dijaških društvih pojavila naravnost antiavstrijsko mišljenje. Potem je nadaljeval: Nočem priznavati tega, da je akademična svo-

boda podijavnosti in svoboda izrabljanja. Pod akad. svobodo razumem omogočenje dijakom, da se samostojno razvijejo na vseh inštitucijah, da si naberejo znanje in se pripravijo za bodoče in za politično življenje. Nočem zamoriti političnega življenja dijaštva. Pač pa hočem zabraniti, da se akad. mladež najprej stvori krivo in potem prepusti trpljenju.

Dunajske univerze rektor Toldt ni sprejel slovanske dijaške deputacije sam, temveč po uradniškem načelniku rektorata, ki je rekel, da rektor ne vsprejme latinske spomene. — Rektor se je bajé tudi izrazil, da je bil shod slov. dijakov zelo neumesten. —

Mož, ki je s svojo potuho in s svojimi prizalnicami največ pripomogel v dijaške demonstracije proti Badenju, mož, ki je zato užival od nemškega dijakov največje ovacije — ta mož povsem pozablja na blagor ostalega dijaštva ter hoče, da bi se ti povsem podvrgli terorizmu nemško-nacionalcev, kakor se jim je on uže od vsega srca. Da se njegovim ljubljencem ne skrivi noben las, za to skrbi z vso očetovsko skrbjo; da bi se pa pobrigal za interese drugih narodnostij, mu ne pride na misel.

V listih izjavljati Dunajski »katoliški dijaški društvi« »Austria« in »Norica«, da niste s Slovani solidarni, temveč z ostalimi Nemci, kakor se to samo ob sebi razume od nemških in znake nosečih društev.

Rektor na tehniki je imel več takta kot njegov kolega na univerzi. — Sprejel je slovansko odposlanstvo jako prijazno in zatrdil, da je tudi profosorski kolegij za to, da se nadaljujejo predavanja, da pa je bil prisiljen po dogodkih zadnjih dni začasno zatvoriti tehniko.

Dalmatinski tehniki so se obrnuli na dalmatinski deželni zbor za posredovanje pri ministerstvu.

V Gradcu so se Poljaki združili z Nemci. Graškim tehnikom je došel telegram od Berolinskih tehnikov, ki jih vzpodbuja v boju za nemštvo.

Ljubljanski mestni svet je sklenul izjavo proti nahujkanim nemškim dijakom in izraz simpatije slovanskim. — Dr. Bleiweis je nasvetoval, da se vlada pozove ustanoviti univerze v Ljubljani z juridičnim filozofskim in bogoslovnim oddelkom.

V Inomestu so nacionalci preprečili predavanje, dočim se je katol. zaveza »Avstria« izjavila proti štrajku.

Rektor tehnike, Brik, javlja v »N. Fr. P.«, da je zavrnul protest slovanskih dijakov proti sistovanju predavanj kot nesposoben. — (Ako se torej Slovan protivi temu, da vsled terorizma Nemcev izgubi čas in denar, da se ne more učiti, v kar ga pooblašča njegov poklic in vplačana kolegnina, tedaj je to nesposobnost! Seveda nemške demonstracije in brutalnosti, te so jedino spodobne!) Govornik je je na to rekel, da se je le slabo izrazil, da protest ne zadeva sklepa profosorskega kolegija, temveč demonstracije, ki so ga provzočile. — (Mislimo, da pri tako minucioznem razločevanju, kedar gre za slovanske težnje — bi bilo dobro, da bi se tudi nekoliko bolj razločevalo pri nemških. A tam so se v Litomerickah profesorji izrekli solidarnimi z dijaki, solidarnimi pri demonstracijah proti njih viši oblasti — in so tudi popreje dostikrat protestovali in razpravljali o jezičkovnih naredbah itd., ne da bi tehtali vsako besedo.)

Dunajski češki dijaki so se obrnuli na eksekutivni komitet mladočeške stranke za posredovanje pri ministerstvu, za varstvo slovanskih dijakov na Dunaju. Komitet je temu ustregel; pošlje pa tudi še posebno deputacijo min. preds. v ta namen.

Nemci so šli po shodih pred »ressource«, kjer so zborovali Čehi. Policija jih je odtod razkropila. Nabrali so se potem v bližini v velikem številu ter s shoda prihaja-

joče Čehi pozdravili z »Wacht am Rhein«. Čehi so odgovorili s »Hej Slovane«, kar jim je prepovedala policija. Da je ločila obe stranki, je preprečila druge demonstracije ali celo izgrede.

Malorusi izjavljajo v »N. Fr. P.« — da dogodkov v Pragi ne smatrajo za boj Nemštva in Slovanstva, temveč v zatiranje Nemštva od strani Čehov — ter prepoved znakov kot omejitev akad. in občanske svobode, — ter da vodje slovansko-akod. dijaškega gibanja, namvreč Čehi in Poljaki, ne morejo dati poročstva za pravičnost in svobode, ker so poslanci teh narodov v debati o galiških volitvah glasovali za podjarmljenje Rusov in za policijo v parlamentu ter so še sedaj zagovorniki dež. avtonomije proti ruskim narodnim interesom.

Eksekutivni komitet slovanskih dijakov je 6. feb. sklenul, da so s protestom zadostili svoji dolžnosti ter da od slej prepuščajo uravnavo vse stvari naučnim oblastnjam.

V 6. feb. so sklicali nemški nacionalci 5 shodov, »v protest proti češkim nesramnostim in prevzetnostim«, ki se predrznejo, nasproti pravu gostov zahtevati pravo gospodarjev. Zavarujejo se proti češkemu rovanju in hujkanju. Udeleženci izjavljajo, da ne odstopijo ni pedi nemške zemlje, da ne žrtvujejo ni črke nemškega prava zaradi miru ter z vso odločnostjo zavračajo vsak naskok. Zato radostno pozdravljajo Koliskega predlog in vse izjave, ki naj varujejo nemško posest ali pa bodré k vstrajanju v težkih pozicijah. Veliki, slavni narod, katerega ves svet priznava in občuduje, se nikdar ne uda peščici Čehov, ki imajo vso moč v bezobzirnosti in brutalnosti, ter se morajo za ono malenkost omike in izobražbe, kar je imajo, zahvaliti velikodušnosti in vsmiljenosti Nemcev, ki jih trpé v svojih deželah kot goste. — To je posneto po besedah iz resolucije!! Izreklo se je profesorjem in dijakom v Pragi popolno priznanje za njih vedenje. »S pranemškega Dunaja mora priti Nemcem rešenje.«

7. feb. je naučno ministerstvo zaukazalo zatvorjenje nemških vseučilišč. Semester se zvrše s 21. feb., zato pa prične poletni uže pred Velikonočjo, 7. marca z vpisovanjem, 21. marca s predavanji. Kolikviji in izpiti se imajo vršiti pričetkom letnega semestra. Podpisi (frekventacijska potrdila) za zimski tečaj se imajo preskrbeti tudi tedaj. Pri vpisovanju za poletni tečaj morajo vsi dijaki podpisati posebno izjavo, da se bodo strogo vedli po akademskih zakonih ter spoštovali svoje akad. oblasti. Proti dijakom, ki se zagreše proti tej obljudi, ima akad. senat strogo postopati. Onim dijakom, ki se dotlej zagreše z izgrede, se vpisanje ne dovoli.

S tem je za sedaj stvar rešena, seveda je vlada kljub svojim grožnjam faktično udala se terorizmu buršev ter jim odpustila vse dosedanje izgrede. Ako se spametijo, bi vladi ne zamerili toliko, ker bi stroge kazni zavedenim in nehujkanim dijakom bile preobčutne. Poleg tega je v tej stvari bilo največ krivo tudi nemšev profesorstvo, s svojo solidarnostjo z dijaki.

Poljski listi ostro obsojajo dijaški štrajk. »Czas« piše: Ko smo svojedobno govorili o znanem protestu Praških profesorjev proti jezičkovnim naredbam, smo rekli, da ta nepriemerna in netaktna izjava provzroči slične demonstracije. To se je obistinilo. Po škandalih v parlamentu, po poulični revoluciji in po kompromitovanju profesorjev, morala je priti vrsta na dijake, ki bi se sramovali, ako bi igrali manj važno vlogo nego nemški poslanci, nacionalni demokrati in poulični pobalini. V Avstriji ustavni in na zakonitih podstavah stoječi državi smo doživeli, da diktujejo vladi elementi s ceste in šolskih klopj svoja uslovja in ž njo obravnavajo. Početje

buršev pa bi bilo otroško veselje, ako bi za njimi ne stali profesorji in politiki po poklicu, in ker so univerzni dogodki povsem politični, moramo v njih vidite nadaljevanje prejšnjih. V interesu državne avtoritete in kulturnih potreb vseh avstr. narodov je, da se laži nacijske demonstracije nemških dijakov zavrnejo v prave meje.

„Nova Ref.“ pravi, da vlada, namesto akad. zakonov, uporablja kompromise in se pogaja z dijaki kakor jednako javnim faktorjem. Slov. dijaki so opravičeno zahtevali od profesorjev, da ne ustavijo predavanj. Tem pa je bilo bolj do tega, da netijo tevtonske agitacije, nego za blagor vednosti in izobrazbo mladine.

У СПОМЕНИЦУ.

На уранку бајна зора,
Нит Даница на вечери,
Ко лепоти равна није
Племенитој ериској шери!

Нит' веселом Сурцев данак,
Нит' чистотом капла росе,
Нит' брашно хитра муња
Те ј' облаци лаки носе. —

Неможе се с тобом мјерит',
Јер си од свет' тога више,
Малено је перо моје
За т' врлине све оише!

Но у дуо кад ми наде,
Ту записат' име моје,
Доволи ми да смем рећи:
За врлине штујем твоје!

У сјети се искренога,
Од србина поштовања,
Те о лепшој будућности
Свога рода вјечно сања!

И. Т. Томпс-Дробнак.

Tišer Jagiču in Mommsenu.

Bistveni obseg poslanice: Opazivši Jagičevo pismo, se je razveselil, da pride branitelj Slovanom, mož strokovnjak in poznavalec razvitka in značaja slovanskih jezikov. Nadejal se je, da pouči nemške nasprotnike, kako neizmerno krive nazore imajo o jeziku šestmilijonskega češkega naroda, smatrajoči ga za inferijorni nasproti nemškemu. Tem bolj je to pričakoval na arogantne besede Wolfvov. A pismo, katero je na željo Mommsenovo donesla »D. Revue«, pisano uže potem, ko so se v parlamentu dogajale orgije, nima niti besedice graje proti tem; in vendar je akademično izobražen mož, vseuč. prof. Pfersche potegnul nož proti kolegam, češkim poslancem. Kljub temu Jagič ni izgubil vere v vzvišeno nemško kulturo. kljub temu smatra za veliko škodo, ako bi Slovani prenehali v Nemcih zreti svoje najbližje in najpoznejše učitelje. Izjavili ste, da bomo Slovani še dolgo potrebovali vzore svojih naprednih sosedov, in ker vsi narodi, torej tudi Nemci, napredujejo v kulturi, pač se jih ne znebimo nikdar. — Proti Mommsenu izjavlja, da smo Slovani vedno crpali iz vrela nemške znanosti vse, kar nazivljemo sedaj svoje, ter da jim moramo zato biti vedno hvaležni. Konečno obsoja nesrečno obliko, a priznava pravični duh jezikovnih naredeb. Samo zaradi oblike, in ker vidite, da je vsaj del stoletnih krivic učinjenih Čehom, poravnana, soglašala z Mommsenom. Naposled

na Mommsenovo sumnjo, ima li Avstrija sploh kako bodočnost, in za katero sedaj, kljubu vsemu, od Jagiča navedenemu, pride z onim nemškim lepom, ki je te mesece dovel našo duvalistično državo na rob propada — nima ni najmanjšega ostrega izraza. Mari ne postaje Jagič sokrivec za vse, kar se dogodi pri nas na mig njegovega izvenavstrijskega kolege? Da je Slovan po rodu, dopušča, a da je po srcu, odločno odvrta. Mari mu slavna prošlost češkega naroda ni znana? Stoletne krivice in vendar hitro napredovanje na kulturnem polju? Od 1777—1849 češki narod razun ljudskih šol ni imel ni jednega višjega učilišča. Vse, kar je izvel doslej s pomočjo svojega jezika, izvršil je v dobi niti sto let. — Kot Slovanu je Jagiču v gosposki zbornici dolžnost, braniti koristi Slovanov, torej tudi Čehov; torej bi moral to znati. Mari ni imel časa, pogledati v Prago? V Berlinu ima prijatelje, a pot z Dunaja v Berlin vodi preko Prage. Kot član zbornice pa je moral vedeti, da je češko vprašanje uže od početka ustavnosti skrb avstr. državnikov, in to ostane, dokler se ne reši pravilno in pravično. Ne, to ni obramba češkega naroda proti možu, ki je na podstavi neosnovane pritožbe napadal nas, ker smo verni svojemu jeziku. — To je bila obramba kolege, ki danes stoji kot zločinec, obsojen od prosvetljenega v istini sveta. Kljubu vsemu, kar se je dogodilo, živi Jagič še vedno omamljen od nemške kulture, dasi ne v toliki meri kakor Mommsen; njegovo oko je tako zableščeño od tega sijaja, da ne vidi pogubne situacije.

Mommsenu je Tišer pisal 14. decem., ko so živeli v Pragi v obsednem stanju, na poslanico avstr. Nemcem. Dasi čuti, da je jeden od onih, katere najbolj obelodljuje in obsoja, bi mu vendar ne hotel javno učiniti krivice. Ne more si misliti, da bi mož učenjak, kateremu bodi istina nad vse, sam pisal tak pamflet in podpisal, ko se v njem istina na tak način gazi pred svetom, in uničuje vse, kar si ljudstvo smatra za svoj najvišji ideal.

Srečen bi bil, ako bi mogel svetu razjasniti v namerjanem pismu, da Mommsenovo avtorstvo ni pravo. Zato ga prosi objasniti, ali je pisal poslanico iz lastne inicijative in s polnim priobčenim zadržajem? ali je na tuj vpliv spisal; ali je morda »N. fr. Pr.« samo pooblastil, da ona piše v smislu, kakor je bilo tiskano.

Na odgovor je Tišer čakal zaman. Z molčanjem je torej Mommsen dokazal, da je pravi krivec.

Kot dvorni svetnik je Jagič ne le oblaščen, temveč tudi dolžen, da v vprašanih, tičočih se tega ali onega slovanskega jezika, dá svoje avtoritativno mnenje. Ako pa je tako krivih nazorov, ne more biti niti pri najboljši volji pravičen v svoji sodbi. In kdo ve, v kolikih važnih odlokih ni njegovo mnenje bilo odločilno. Obžaluje, da mu zdravstveno stanje ne pripušča, iti na pot iq osvoboditi Jagiča zmotnjav. V to bi ne bilo treba mnogo časa. Saj je pred 22 leti glasovitega lingvиста, profesorja na Oksfordskem vseučilišču, Maksa Müllerja poučil. Kako nedostajajo še važni fundamentalni članki za naše spoznanje, in koliko še treba, da bi svojo znanost mogli opirati na sigurna tla. On je došel k spoznanju bistva svojega dela, oživiljenega z duhom istine, dočim se je dotle držal mrtve oblike. Spoznal je češkoslovanski jezik poleg ruskega za jeden najkrasnejših, sposoben za daljnji razvoj, ki je potreben za ves napredek v bodočnosti.

Ko bi mogel poučiti tudi sedanjega vodjo Nemcev (Wolfa) o tem, njega, ki je v Ustju tako prezirno govoril o njem, kot idijomu, ki ga stvarjajo filologi, ki se mora do cela izkoreniniti kot zapreka nemštva. Sramovali bi

se oni, ki so mu pritvrjali, sramovali bi se oni, izobraženci, ki so doslej pod njegovo terorizacijo; sramovali bi se oni, ki so zahtevali od dež. namestnika zaščito njegove »posvečene osebe«.

To je skrajni čas popravka, ako je v obče še možen, po besedah Mommsenovih. — No, ne samo možen, tudi osiguran je po ikonognosiji, ako namreč morejo zaslepljenci spoznati svojo slepoto.

V kake zmote so zašli nemški učenjaki filozofi na koncu tega prosvetljenega veka, nemški zastopniki geometrične znanosti, katero so doslej smatrali za jedino in poslednje utopišče istine! Ko vidi človek, kaj vse more ljudska misel izmišljati, ako krene s čvrstega, sigurnega pota, kateri je naš veleum Komensky točno označil uže pred tremi stoletji, — po katerem moramo korakati do svojega znanja, se zgraža, ko vidi nasledke onih, ki so samovoljno in namenoma krenuli po potu, ki so protivni naravi.

Samo jeden primer one sijajne kulture, ki je po Mommsenu tako ogrožena. Naš A. Marko je iz Fichteja izvedel, »stalnosti ni nikjer, vse je podvrženo promenam. O nikakem bistvu ne znam; bistva ni; jaz sam sem bez njega« —

A nas še, g. dvorni svetnik, izveličujte s to nemško kulturo. Po nji pridemo do atentata na zdravi ljudski razum. Mi Slovani imamo tri jedine prikladne ključke v tri hrame. Mi moremo pričeti svojo lastno slovansko kulturo, spoznavši bitnost posledka svojega lastnega dela, ki so začuvani v naši ikonognosiji. — Naša znanost je jedinstvena, harmonična, kakor je bila ideal Komenskemu, — ki je bila povsem istinita in vsem pristopna. Vsi ljudje morejo biti njeni deležniki. K temu idealu je hotel ta mož doiti s svojo pansofijo.

S tem je podan odgovor vprašanju, katero je stavil prof. Levovskega vseučilišča, Balzer, v svojem pismu Mommsenu: Ali so Slovani, ko so došli k temu, da za počno svoje kulturno delo, imeli volje in sposobnosti, da se mu posvetijo in je tako provedejo. Odgovor umiri ne le njega, temveč vse prijatelje ljudske prosvete. Čim dosedaj vse kulture razlikujejo dvoje pojme: pojme, ki se proteže na fizično materijo in pojme, ki se proteže na razvitek duševnega življenja, katere zakone je v obče zbral francoski geometer Geopard Monge v 18 veku v smislu francoskega veleuma Descartesa, — dospelo se je v 19. veku do tretje, povsem posebne sfere, pojmov metafiziških formacij, ki posredujejo prehod iz sfere najnižih pojmov do sfere najvišjih. —

Poučavamo se vzajemno, to je pravo geslo. Vsem nam je treba pouka, da se poznamo vsaj v teh tajnostih, v katerih živimo. — Ne mari, da te besede prihajajo od apostola barbarizacije. Bodimo vsi jednaki barbari, pa postane zemlja raj, in slovansko in germansko pleme se bo borilo, ne z razbijanjem črepinj, temveč s silo duha.

Drobtine.

„Narodni Listy“ pravijo, ob priliki Jagičeve poslanice, da je Nemec neznošno nadut. On hoče vedno imeti nekoga pod saboj. To pa ne prihaja iz slavne prošlosti, kakoršno ima Francoz; niti iz gospodarske veličine, s katero se ponaša Anglež, niti iz narodne velikosti, kot je n. pr. Rus. — Temu nemškemu Rimljanu je pisal Jagič. On je Slovan, a se je vedno pogajal z Nemci; v Petrogradu ni bil osebit Slovan, v Avstriji pa je »zmereen«. On se vedno klanja nemški kulturi.

V imenu čeških Pražkih akademikov pozivlje med. Kuera vse dijaštvo na delo za narodno organizacijo čeških delavcev. —

Na Levovskem vseučilišču je vpisanih 1726 slušateljev, in sicer 308 bogoslovcev, 1118 pravoslovcev, 131 medicincev, 169 filozofov. — Izredno malo število medicincev ne moti nikogar, ki ve, kako ogromno število Židov iz Galicije je na — Dunajski medicinski fakulti.

V Berolinu vzbuja veliko pozornost to, da cesar Viljem odlikuje nadbiskupa Stablewskega. Pri odplovitvi princa Henrika poslala sta kardinal Kopp in nadškof Stablewski blagoslovne bizojavke cesarju. To si nekateri Berolinski listi razlagajo kot zblizanje vlade in Poljakov, kar je opravičilo tudi dejstvo, da se Jazdžewski ni protivil odposlanstvu nemške mornarice. Zanimivo je, da je bil Stablewski preje poklican k cesarju in imel daljši razgovor s kancelarjem. — Poljska debata v prusk. dež. zboru jemlje vsakó nadejo k boljšemu.

Grofica Eleonora Kouničeva je bila iz rodoljubne obitelji Veračinskega, kjer je med drugimi veljaki mnogo občeval tudi Dobrovský. Z 19 leti se je komtesa poročila z grofom Kounicem. Soznaila in občevala je z mnogimi češkimi učenjaki: Palackim, Šafaříkom, Hanko itd. Od 1852 vdova, se je posvetila, ko so ji odrasli otroci, povsem narodnim in dobrotnim društvom. 10. jan. je umrla v 89. letu. V mestnem zboru Pražkem se je nje spominjal župan dr. Podlipný.

Društvu „Gospodinjstva šola“ v Ljubljani je pristopilo v prvih dveh mesecih njenega obstanka blizu 200 letnikov in 20 ustanovnikov. — Mestni zbor Ljubljanski je v proračun za 1898 stavil podpore 500 gld. Meseca marca ali aprila se odpre dvomesečni učni tečaj.

Abderiti v Tachanu so svoj čas odpravili žegnanje, ker je bilo slučajno na dan sv. Vavla. — Sedaj so jih pa Liberčani še daleč prekosili. V mestnem sovetu je 11. jan. stavil neki Svoboda — pristno germansko ime — najvišji predlog, da se prekrsti ona mestna ulica, ki se zove »praška ulica«. — „Pražani hočejo odpraviti vse, kar je nemško, in torej je tudi nam dolžnost, da iz našega nemškega mesta odpravimo vse, kar nas spominja na sovražno Prago. Sveta dolžnost nam je, da prekrstimo »praško cesto«, ki se naj odslej zove po prejšnjem županu »Schückerova ulica« — v priznanje njegovih zaslug za nemštvo.“ — Kar se je seveda vse sprejelo. Pri tej do pičice istiniti vesti je le čudno, da se ni dotična ulica nazvala po Wolfu. —

Hrvat tamburaško društvo se je produkovalo na dvoru pred angležkim prestolonaslednikom.

Rusija šteje 129,211,114 prebivalcev, in sicer: Rusija 84,118,750; Ruska-Poljska 9,442,590; Kavkaz 9,723,553; Sibirija 5,731,722; stepiški okraji: 3,415,174; transkaspiske provincije in Turkestan 4,175,101; Kiva in Bokhara 6,413; Finlandija 2,527,801.

V Temesvarski stolici je 140 učiteljev, ki imajo manj nego 400 gld. letne plače. Med 95 romunskimi učitelji, je več takih, ki si služijo le letnih 75 gld. A vsi srbski in romanski učitelji so zavrgli ponujeno državno podporo.

V Pragi ste zanimivi slikarski razstavi. Vereščaginovega Napoleónovega cikla in Brožikove velike slike „Izbranje Jurija s Podjebrada češkim kraljem“.

V Parizu živeči češki ilustrator in risar modernih plakatov, Alf. Mucha, je priredil v Plzenju izložbo svojih skic in risarij. Slična razstava je bila popreje (le v manji meri) uže na Dunaju.

Kardinalov je 59. Med temi sta samo dva Slovana (Ledochowski in Sembratović), dasi je čez 25 milj. katol. Slovanov, 4 milj. Madjarov ima tudi 2 kard.; Nemci imajo jih 6. Nad polovico vseh pa so Italijani.

Krapinska čitalnica, osnovana od dra. Ljud. Gaja, slavi svojo 50 letnico.

7. aprila bo 550 let, da je cesar Karol IV. ustanovil Pražko vseučilišče.

Češki socijalni demokrati so sklenuli na shodu v Avši, da ustanove gospodarsko kmečko zavezo za vso Češko, ki naj v raznih krajih osnuje podružnice in se zveže z gospodarsko organizacijo delavcev. Taki kmečki shodi naj se seizivljejo v raznih krajih, in v njih volijo odbori za zavezo. Ti odbori naj potem izgotove pravila »socijalnodemokratske kmetijske zveze«.

Ministerstvo je javilo češki komisiji za umetnost in zgod. spomenike, da prevzame polovico stroškov za preobnovo gradu Karlov Tyn (okupna vsota 70 800 gld.) iz deželneega fonda.

V Stockholmu je bil kralj Oskar pri slavnosti švedskega žurnalističkega društva in odgovoril na pozdrav, da ima dežela, ki je imela dolgo, mirno in dosledno razvijanje na podstavi zakonitih svobod, neizmerne dobičke. Tak narod je vreden, da ima svobodno časopisje, on lahko izkorišča svoje mnogostranske moči, in se mu ni treba bati neprilicnosti.

Prof. Hlaváč prireja v mnogih čeških mesih koncerte ter povsod vzbuja veliko navdušenje.

Sarajevski katoliki so poklonili svojemu nadbiskupu dr. Stadlerju ob povratku iz Rima njegov portret, kateri je izborno naslikala Slovenka, gđ. Kobilca iz Ljubljane.

Biskup Strossmayer je izdal okrožnico, v kateri naznanja duhovščini in ljudstvu svoje biskupije, da dopolni 4. feb. svoje 88. leto, 16. feb. pa 60. letnico svojega mašništva.

† Ivan Gabrić, tajnik »Kola«; velik pospeševatelj in širitelj hrvatske pesni, j umrl v Zagrebu 28. jan.

Dr. Amruš je podaril hrv. družbi sv. Cirila in Metoda 50 gld v namen, da se osnuje v tem društvu zaklad, ki naj nosi ime pokojnega Iv. Gabrića.

V Krškem je izročila dobrotnica Hočevarjeva 30.000 gld. županstvu, da se sodiza v spomin cesarskega jubileja bolnica.

Rus kot sodnik med Angležko in Ameriko. Car Nikolaj je dovolil ruskemu učenjaku in profesorju prava, sovetniku Martensu, da bo predsednik izbornega sodišča v mejnem prepiru med Angležko in Venecuelo, ker ste za obe stranki izbrali v predsednika. Sodišče se snide v Parizu.

Znani ruski novinar in velik prijatelj Srbov, knez Dimitrij Galicin-Muravjev, je potoval letos po slovanskem jugu, posebno v Crni Gori, in to opisal v »Petig. Vedm.« Sedaj namerja izdati posebno knjigo s slikami, katere je narisal sam.

Na svetovni izložbi v Parizu 1900 bo zastopano tudi srbsko slikarstvo; doslej so se javili. Vlaho Vukovac, »Prihod carja Dušana v Dubrovnik«. Gj Krstić: »Pad Stalača«, Marko Murat: »Veučanje carja Dušana« in Maje Ivanović: »Kosova bitka«.

Proti Mommseu poslanci avstrijskim Nemcem se je obrnul prof. dr. Goll v »čas. češk. hist.« — V časopisu »Ethische Kultur« pa prof. astronomije v Berlinu, V. Foerster. — Vsi priznavajo učenjaka zgodovinarja, a pobijajo nezalca politika.

Češka podružnica »slov. planinskega društva« v Pragi ima 13 ustanovnikov in blizu 100 članov. Zgradi hoče »češko koč« izdati vodnika za potovalce po slov. Planinah ter pozneje tudi »Planinski almanah« s prispevki najbolj priljubljenih čeških pisateljev. Najpreje pa izda in razpošlje vsem pisateljem planinstva na Češkem popolen imenik letovišč v naših planinah. Vsak mesec prireja društvene večere s predavanji o turistiških stvareh in zabavnim muzikalnim delom.

Najnovejša slika Henrika Siemiradskega je »krščanska dirka v Neronovem cirkusu«. — Na divjega bika privezana mlada kristjanka predstavlja mitološko carico Dirko, katero sta sina Zethos in Amphion istotako privezala na bika. Od sramu in bolelosti izmučena devotka je z lastnimi lasmi privezana biku na rogova, a telo ji je nanj pritvrjeno s konopci, ki so okrašeni s cvetjem. Bik, od gladiatorjev razdražen, je ves s krvjo oblit. Nunidski sužnji prinašajo Nerona v cirkus, katerega spremljajo njegovi ljubimci in ljubimke.

(Obrazec nemške »kulture«.) Iz Odese poročajo o sledečem obrazcu nemške nečlovečnosti. 26. dec. v vasi Speier je bilo ukradeno kolonistu Mateju Schardt, ko ga ni bilo doma, nekoliko gotovega denarja in drugih rečij. Sum je pal na hlapca, Jakoba Verzuna, Malorusa. Nemec Schardt je vzel ešče nekaj svojih sovaščanov s plemenito nemško krvjo, in vsi so se odpravili iskat tatu. Sled je šel po snegu do nekega stoga slame pri vasi Katerintal. Ko so razmetali slamo, našli so tam tatu in vse ukradene reči. Človek, ki ni Nemec, bi mislil, da so tatu zgrabili in oddali v roke pravice. Ne! Nemci so ga začeli tepsti gorjačami in vrvmni, potem so mu zvezali roke na hrbtu in ga tako ritenski privezali zadaj voza in so pognali konje. Ko je Schardt pripeljal se v svojo vas, bile so roke nesrečnega Malorusa svedra spahne, in sam ves obtolčen, ker so ga vleкли po zemlji v znak za soboj. Nesrečnež ni bil več pri zavesti; oblastva so ga dala odnesti v bolnico komaj živega. Preiskovalni sodnik je vzel vso stvar v roke, in zverski Nemec Schardt, ki je razbogatel na slovanskej zemlji, morda vsaj v Rusiji zve to, čemur ga niso naučili v Nemčiji, namreč, da je vsak človek — človek, naj si bo Nemec ali Rus, poštenjak ali tat. Kaj bi pač pisali Nemci, ko bi Rusi s kakim nemškim pritepcem stvorili tako, kakor je Schardt z Rusom?

Za Guttenbergov spomenik, kateri postavijo izumitelju tiskarstva na Dunaju, se je priznalo prvo darilo 1000 gld. projektu kiparja Bitterlicha in dipl. arhitekta Fabijanija (Slovenca); drugo darilo, prvemu enakovredno, tudi 1000 gld. pa projektu kiparja Šimitreka in (Slovenca) arhitekta J. Plečnika. — Dva člana inferijornega naroda sta torej zmagala v tekmovanju toliko naprednejše Nemce.

Odbor »Glasbene Matice« je v novem mestu ustanovil glasbeno šolo. Sred feb. se prične pouk na klavirju in goslih proti plačilu, v glasbeni teoriji in zborovem petju pa brezplačno.

Mestna godba se ustanovi 1. majem v Ljubljani. Zoper njo delala uže sedaj filharmonično društvo in pa »Theater-Verein«.

Stalni percent Židov v avstro-og. vojski narašča; 1893 je služilo 40.344 židovskih vojakov in 2179 žid. »šarž«. —

»Balkanska carica« izide v italijanskem prevodu J. Nikoliča. Nikolič je 1896 uže izdal zbirko srbskih narodnih pesnij v laškem prevodu, ki jamči, da bo tudi ta prevod dober.

Kustos Sarajevskega muzeja, Fiala, je umrl 28. jan. Priobčil je več znanstvenih razprav v »Glasniku muzejskega društva«.

Angleški umetnijski časopis »The studio« donasa jako laškavo kritiko o hrvatski narodni umetnosti, govore a Kodanjski izložbi. —

»Katoliški pesnik« A. Hribar, kaplan v Šmledniku na Kranjskem, je dobil od naučnega ministerstva umetniški stipendij 300 gld. — Koncertni vodja glasbene Matice v Ljubljani, g. Cerin. je dobil službo organista v dvorni cerkvi sv. Avgustina na Dunaj.

»Nar. Nov.« slovaške donasajo dopis o velikem manifestacijskem shodu Slovanov v Chicagu, ki se je vršil v »Plzenskem Sokolu« v ta namen, da izrazijo simpatije svojim bratom, borečim se za ravnopravnost in svoja prava. Prvi govornik je bil češko-ameriški novinar Oliverius. Razjašnjeval je krivice, ki se dogajajo češkemu narodu v Avstriji; parlamentarne boje in dogodke na Češkem. — Potem je govoril Poljak Kiobassa in predsed. prvega slovaškega »Sokola« v Chicagu, A. Šustek; Poljak Satolecki in urednik »Dennih Hlasatele« Matejko. Jednoglasi sprejeta resolucija izraza simpatije ameriških Slovanov. Kadelovana naznanila avstr. in nemških uradov označil je kot pristranska in zlovoljna ter izraža željo, da bi se v ameriških zemljah bolje poučili o dejanskih razmerah. Ta resolucija se objavi v vseh čikaških časopisih, katerih zastopniki so bili na tem shodu. Sprejel se je nasvet, da se Čehom telegrafski sporočé simpatije. Z oduševljeno pevanim »Hej Slované« se je zaključil obilno obiskovani shod.

V Mostih je bila sodnijska obravnava, ki je zanimiva za nas le v toliko, ker kaže izrodke narodnostnega prepira. — Toženih je 18 Havrančanov zaradi težke telesne poškodbe. 8. avg. je bil v krčmi prepir med Čehi in Nemci. Čehi so vlekli iz krčme. Nato so šli Nemci pred delavske hiše, kjer so pobijali okna V neko hišo so vlomili in češke delavce, ki so tam spali, pretepali. Te napade so v noči trikrat ponovili. — Med toženci je 40 letni predstojnik železniške postaje, tovarniški uradnik, delavec, kočijaž, itd. — Jedna priča je izjavila, da je direktor cukrarne šuntal Nemce, da napadejo in tepejo češke delavce. Tudi obloženec Patsch, je to izpovedal. Večina obdožencev se noče ničesar več spomniti, samo jeden, Elster, priznava, da je nekoga trikrat udaril s težko palico; drugi, da so sem ter tje komu dali kako zausnico. Lokalna komisija je opisala razdejanje v Prexelovem stanovanju. Vse šipe so bile razbite, tla polna kimenja, parobkov in krvavih sledov. Prva priča je težko ranjeni Calta. Napadli so ga v spanju in tepli do nezvesti. Na levici so mu razdrobili kosti in ves život je poln krvavih sledov. — Tudi pričo Vacl. Hrotka so napadli, ko je spal; zgrabili za vrat, vlekli iz postelje in trpinčili. Sodnijski zdravniki konstatujejo neštete rane in poškodbe. — Priča Traxl pravi, da so se možje in žene skrivali pod posteljo in v omarah; a Nemci so jih izvlekli od tam in nevsmiljeno pretepali. Postajni načelnik je bil v uniformi pri pretepalcih. Obile druge priče popisujejo nemške grozovitosti. — 16 letni Prašel pravi, da je Fischer upil: kje so češki hlapci? ter delavca Rožiča v obraz tepel, da je začel krvaveti in padel. Tudi drugi so druge bili po obrazih. — Priča Petfilka pravi, da je rekel napadovalec Brandl, da jim je velel direktor Felix, naj pretepejo Čeha. — Več dnij trajajoča razprava je skončala z obsodbo tožencev. Zaradi javnega nasilstva in težke telesne poškodbe od 6—8 mesecev ječe: nekateri tudi v male odškodnine za bolečine — ter povrnitev sodnih stroškov.

K Budejeviškim volitvam priobčnje češki volilni odbor zanimiv komentar. 1865 so Čehi pridobili zmago v 3. vol. razr. A proti nemški prepomoči tega niso mogli vzdržati. 1890 so Nemci povsod prodrli; 1895 so se na podstavi davkarskih zapisov iz 1893 in 1894 napravile volilne listine, in tedaj je češki volilni odbor dal 832, nemški 569 reklamacij. Kot vzrok, da se je Čehom zbralo volilno pravo, so navedli, da niso plačali deželnih doklad. Kontrola o tem je Nemcem, ki so imeli upravo v rokah, lahka, Čehom težka. Zato je III. čeških volilcev več nego nemških izgubilo volilno pravo. V treh dneh je nemška komisija rešila vse reklamacije. 274 prizivov je šlo proti tem rešitvam na okrajno glavarstvo in 125 proti rešitvi tega na namestništvo. — Ko se je 1897 po zmagi pri volitvi v drž. zbor češki element v Budejevich okrepil, upali so letos na zmago. — Pri volitvah v 3. razr. se je udeležila tretjina volilcev volitve po pooblastilih. Datum pooblastila je bil večkrat ponarejen; po dvoje pooblastil se je našlo v 46 slučajih. Volilna komisija je bila povsem nemška. Na to našteva odbor posamične sleparije s pooblastili. Ako so Nemci

kljubu vsem nepostavnostim dosegli le 117 glasov večine, je to pač Pirrhova zmaga. Tem nasproti imamo nad 200 dokazanih nezakonitih določb volilne komisije, in torej ni dvoma, da se bo moralo ugoditi našemu protestu in anulovati volitev. Razpis novih volitev ne sme biti na podstavi starih listin, ker na stotine volilcev vanje ni sprejetih, in ker je zopet na stotine vpisanih, ki so uže davno izgubili volilno pravo.

Jubilejni banket „Narodne besede“ v Pragi. V veliki dvorani na Žofinskem otoku zbralo se je 24. jan. nad 150 odličnjakov Praške družbe. — Predsedoval je dr. Rieger. Mnoge zdravice so imele veliko politično važnost. Prvi govornik je bil drž. posl. dr. grof Deym. Spominjal je nato, da je veliki ples „Nar. Bes.“ vedno mnogo pripomogel v utvrjenju narodne zavesti, omenjal kritičnih časov, v katerih se slavi 50 letnica ter napil jedinemu češkemu narodu in svetemu češkemu kraljestvu. — Princ Frid. Schwarzenberg je povdarjal „da leži naša moč v nas samih, ter da nam mora biti geslo sloga“. Napil je dru. Riegru, predsedniku plesa 1. 1848. »Ne moremo drugače, nego da se tebi, vzvišeni mož, zahvalimo na vsem, kar si storil na prospeh našega naroda.« — Dr. Rieger se v zahvalnem govoru spominja usode češkega naroda. Po bilki na Bebi gori so prognali vso inteligencijo iz dežele. A v zadnjih 50 letih se je čudoviti narod razvil. Najprvo se je češki igralo v skednju, na „Mali strani“, in sedaj imamo veliko narodno gledališče. — Zakaj smo politiki prirejali ples? Vedeli smo, da se hčere češkega naroda izreko zanj, priboriti smo si morali ženstvo, dokler ni ženstvo narodno, tudi otroci ne bodo. Ne bez vzroka se govori o maternem jeziku. Začetkom so se nam posmehovali, a pozneje je našla češčina pot v najodličnejše kroge. Danes je naš narod znan in spoštovan na vsem omikanem svetu. — Glavna je, da ostanemo cel narod in živimo povsem svoje narodno življenje. Vse kroge, od delavca do kneza, moramo pridobiti v narodno delo. Potem dosežemo staro slavo svojega naroda in si priborimo še slavnjšo bodočnost. In tej slavnjši bodočnosti napijem. Po tej zdravici se je navdušeno pel „Hej Slovane“. — Dr. Pospišil kot zastopnik Mat. šolske se je zahvalil za skrb, katero je „Bes.“ imela vedno za to društvo. — G. Matuš je napil dr. Heroldu, kot neustrašenemu borilcu za češka narodna prava. — Dr. Herold je v zahvalnici povdarjal, da bodo češki poslanci vsak čas neustrašeni v skupnem boju, saj ne zahtevamo drugega nego pravo in pravico. Nobena moč na svetu ni toliko, da bi nas pogazila. Dolej se branimo, a treba je, da prejdemo na naskok za pravično stvar. Napije idealnemu cilju, samostalnosti in samoupravi češke kraljevine in enakopravnosti češkega jezika.

5. feb. 1840 je bil prvi „češki bal“ v Pragi. 1848 se je ustanovila „Slavjanska beseda, katero so 18 let prekrstili v „Narodno besedo“. Vsako leto je prirejale sijajni češki ples. Na čast udeležencem slovanskega kongresa je bil prvi 10. junija 1848 v slov. kostumih. Kratko pred vstajo so plesali z navdušenjem, bez misli in vednosti, da so tla vulkanska. Od 1850—1881 je bil dohodek plesa namenjen zgradbi narodnega gledališča v Pragi, izvemši 1861. ko je bil darovan za spominek Havličku; od 1882 sem se posvečuje šolski Matici. V vsem so donesli plesi 43.430 gl. narodnim namenom.

Felix Dahn, nemški pesnik znan po svojem nemško-nacijonalnem mišljenju, se izraža o burših: Oni so bez dvoma najslabši, to je najbolj teni in najbolj bezbrižni od vseh dijakov. Oni največkrat in najgrše greše proti dijaški dolžnosti, učenju. Prava čast je v tem, da se izpolnjuje dolžnost, ne pa da se »nahrulijo« mimotoči ter se na obraz nabere kar največ »šmisov.«

„Burggraf“ drama, ki se je spočela po inicijativi nemškega cesarja, ki se je predstavljala pri slavnostih v Wiesbadenu in sedaj v Berlinu; drama, ki sramoti Čeha in češki narod na najnesramnejši način, tudi pri treznih nemških kritikih ne dobiva milosti. Dunajski „Fremdenblatt“ ima o nji sporočilo iz Berlina ter pravi, da se nazivlje „historična drama“, a ni niti jedno niti drugo da je grozna ubožnost v ideji, prazni bombast v besedah in bizantizem, Slovanom ust gotovo zoperni kar jo pristudi vsakomur. — Ta kritika z ne prijaznih, je pač odločilna.

Sarajevski konzistorij je razpisal nagrado 500 gl. za životopis pokojnega mitropolita Gjorgja Nikolajevića.

Dijaštvo.

Rektorji Praških visokih šol so naznanili, da kljub ukrepu Litomeriškega shoda bodo predavanja. Dijaštvo v Darmstadt je poslalo Praškim nemškim dijakom priznalnico. — Tudi med Brnskimi dijaki je veliko vzemirjenje. Med Nemci in Slovani je prišlo do par pouličnih prask.

V Gradcu so odposlali nemški dijak rektorju deputacijo, da naj se predavanja prekinejo v slučaju, da bi se zatvorila Praška univerza. V Litomerice so poslali brzopjavni pozdrav in obvestilo o tem ukrepu.

Na Dunaju so 29. jan. imeli slušatelji kmetijske visoke šole protestni shod ter se pridružili univerzi in tehniki. Na shod sta došla rektor Liebenberg in prof. Gerl.

V Pragi so vsled prepovedi dijaških znamenj na nemškem vseučilišču predavanja večinoma pretrgana. Akadem. senat je dal svojo odstavko.

V Inomostu je dijaštvo v shodu na univerzi sklenulo resolucijo proti vladi v Pragi ter priznalnico za akad. senat nemške univerze in profesorski kolegij nemške tehnike v Pragi. Katol. dijaška zaveza »Avstrija« se ni udeležila tega shoda.

Na Dunaju sta bila na vseučilišču dva protestna zbora. Prva resolucija na naučno ministerstvo zahteva, da se policijska prepoved znamenj v Pragi prekliče takoj in, druga resolucija je na akademski senat Dunajski. Spominja na novembarsko izjavo profesorjev, da je napredek in prospeh nemške vede možen le pri vzdržanju državnega reda in osebnih svobode, ter pozivlje senat, da se pridruži sklepu Praškega akad. senata ter s tem dokumentuje jedinstvo nemških učenjakov.

Brnsko nemško dijaštvo je protestovalo proti Praškim ukrepom.

V Gradcu je bil 27. jan. zvečer v kavarni »Stadt Wien« razpor med nemškimi in slovanskimi dijaki.

Iz novin.

„Jedinstvo“ piše v članku: »Rajko na Cetinju, Milan v Biogradu«. Tajsič je zelo inteligenten politik in žilav in naroden človek. V Srbiji je vedno imel velik vpliv in v radikalni stranki veljal kot njen faktični vodja. Za njim stoji ves narod. Zadnje čase so se pojavili ponekod po Srbiji hajduki. Ko so umorili učitelja Backoviča, je bilo jasno, da je to naročeno umorstvo. Saj je bil siromak, ali napisal je znano delo proti knezu Nikoli. Sumili so Rajka. Nekateri hajduki so se izrekli proti njemu in zato so ga zaprli. A pozneje so hajduki preklicali svojo izjavo, da so bili v to prisiljeni od oblasti. Zato so oprostili Rajka, a nekatere hajduke postrelili, ko pa je prišla nova vlada na krmilo, je hotela vnovič pripriti Rajka Tajsiča, nje največega nasprotnika, ter je to želel Milan. On pa je ubegnul v Črno Goro.

O knezu Nikoli so dejali, da je on iz osvete naročil učiteljev uboj. Sumnja se je povečala, ko je knez Tajsiča sprejel v avdijenciji. A stvar ni taka, kakor jo rišejo nasprotni listi. Tajsič ima črnogorski red; dokler se mu ne dokaže zlodejstvo, se mu ne morejo zatvoriti črnogorske duri; a Črnogorcu tudi ne more ugajati sedanji položaj v Srbiji. Milanova navzočnost v Belgradu znači razpor med Srbijo in Črno Goro; in ker je Tajsič proti temu razporu, ga je sprejel v avdijenciji.

Dokler Milana ni bilo v Srbijo, Tajsič ni bežal. Sedaj pa, ko je on tam, Tajsič noče pred sodišče. Mari niso uže v Srbiji dosti nedolžnih pobesili in postrelili?

»N. Tiroler Stimmen« pravijo o narodnostnem prepiru, da je sprava nemogoča, dokler se nekateri jeziki smatrajo za manj veljavne od drugih. Da bi bil kak narod manj vreden, je nekrščansko, neavstrijsko in protiustavno mišljenje. Ljudstvo vzbujati in razdraževati, je velika prevara naroda. Nemštvo se je moralno ponižalo, se je pregnalo na ulico, se je priprilo na ulico, se je pritiralo v pivnico, se je pripravilo ob veljavo pred svetom, osmešilo pred narodi, prodalo na sovražne Madjare, se je storilo prezirljivo z zvezami. A tega niso učinile jezikovne naredbe, niti Čehi niti Poljaki, — to so učinili Nemci sami, oni ki sedaj tožijo in tarnajo in divjajo o propadu Nemštva.

»Linzer Volksblatt« piše z ozirom na velikonemško propagando, da so vseučilišča ona ognjišča, ki ne-
gujejo to državi sovražno idejo. Nadalje cituje članek iz »Vedette«, kjer se izvaja pravo, da nam od avstrijske države poklicani in plačani profesorji vzgajajo mladino v avstrijske državljane, ne pa, da ščitijo in branijo njeno politično podivjanost. Seveda bi potem mnogokak profesor ne smel poleg svojega učiteljevanja toliko baviti se s politiko, seveda bi jim se moralo dati potem na izbiro, ali hočejo učiti ali politikovati.

Senzacijski članek prinaša »Petit Journal« v Parizu. On piše, da Nemčija vzbuja Dreyfussove afere, želeča vojno. V Nemčiji se na vrat na nos dela v vojništvu. V Kruppovi tvornici vlivajo nove topove. Zola prejema iz vsega sveta, ki je Franciji sovražen, stotine telegramov. On je vodja urote proti Franciji. Govor nemškega drž. tajnika Bülova ne znači drugega nego poziv vseh Francozov pod zastavo. Nemške novine pa pravijo, da je francoska vlada navdahnula ta članek, ki naj vzbuja sovraštvo do Nemčije.

»Grazer Volksblatt« piše, da se štajerski konservativci ne bodo nikdar ločili od svojih starih in zvestih zaveznikov v ostalih koronovinah, s katerimi jih ne veže le nacionalni, temveč tudi verski, politični in gospodarski program. Da bi se razpršila katoliška ljudska stranka, ni res.

»N. fr. Pr.« poroča iz Londona o intervjuu grofa Badenija. Poročevalcu »Times« iz Pariza je pristal, da se je pre naglil v jezikovnih naredbah; da bi moral težkoče odpraviti polagoma s koncesijami. Kaka bode rešitev iz sedanjega krize, mu ni jasno. — Cesar namerje po jubileju odkazati nadvojvodi Otonu v rezidencijo Budapešto. — Cesar in car sta se dogovorila o Bolgariji in Srbiji. Ta razgovor se je precizoval v notah, vendar se ni menda nič povsem določnega ukrenulo. Ta razgovor so poslej tajili.

Ker je v isterskem dež. zboru pozdravil namestnik grof Goëss zbornico samo v ital. jeziku, izvaja »Piccolo«, da je s tem priznal izključen italijanski značaj Istre. Posl. Bartoli je predlagal, da bodi ital. izključni razpravni jezik v dež. zboru.

»Politik« in »Narodni Listy« pišeta, da je posl. Ebenhoch s svojim govorom v dež. zboru Gornje Avstr. slovesno proglasil odpad svoje stranke od dosedanje večine. Sedaj stoji vse Nemštvo, od Ebenhocha do Schönererja, v jedni črti v boju proti Slovanom, in tako pride zadnji odločilni dokaz, da nemško nadvladje v Avstriji ni več možno. Dosedanja parlamentna večina sicer ne sestaje več, ali tudi druge večine ni. Združeni Nemci je še nimajo, tudi ako se jim priklonijo Italijani.

»Times« v svojem novoletnem članku veli, da francosko-ruska zveza ni naperjena proti Angležki. Vsaka sila, ki dela na to, da se ohrani mir, more biti uverjena, da dobi simpatije in moralno pomoč od Rusije in njenega vernega zaveznika Francije.

Po poročilu »Ostd. R.« je bila 20 jan. v Königsbergu na Pruskem velika vsenemška slavnost nemških dijakov, z namenom demonstracije za Nemce v Avstriji.

Letos bo 20 let, da je Avstro-Ogerska zasedla Bosno in Hercegovino. Tisza je rekel, da ima ona zatreti glavo slovanskemu zmaju, in Andrassy, da je klin zaboden v slovansko meso. — Avstro-Ogerska je hotela civilizovati te dežele; s kakim vspehom,

dokazujejo pritožbe in memorandumi. Agrarno vprašanje ni za las približano rešitvi; pravoslavna cerkev je v stanju, da v Mostaru nima niti svojega duhovnika. Nešteti tujci so proplavili bosensko uradništvo; Židje in špekulantje so se doselili. (Narodna Misao)

»Obzor« donša vest, da v Zagrebu nekatere gospe širijo prošnjo na nadbiskupa, da se v cerkvi sv. Katarine vvede zopet nemška propoved.

»Mosk. Ved.« razlagajo, zakaj Rusi nimajo vere v avstr. prijateljstvo. Avstr. diplomati vele balkanskim narodom: »Mi smo vaši prijatelji, zavežite si oči in idite za nami.« V jednakem smislu je car Nikolaj I. označil Metternichovo prijateljstvo. Ko je 1849 Rusija rešila Avstrijo, je knez Feliks Schwarzenberg izjavil, da Avstrija s svojo nehvaležnostjo iznenadi ves svet. Andrassy se je bahal, da je prevaril Rusijo. V tem da ga nasleduje Goluchowski. Avstrija se je 1897 pripravljala na vojno in hotela vzeti Solun. »Novosti« pišejo z ozirom na imenovanje Milana generalissimom srbske vojne, da se boje, da Milan izpodrine sina kralja ter Avstriji da za to iste ekonomske ugodnosti, katere je imela do njegove resignacije. Razvitek dogodkov v Srbiji skoro razreši rusko-avstr. sporazumljenje od leta 1897.

»Kölner Ztg.« se je popela do denuncijatskih lažij. O dogodkih v Avstriji piše da, hočejo Slovani odstraniti Nemce iz svojih dežel. Kam dovodi, dokazuje propad češkega vseuč., ki je postalo torišče divjim polit. agitacijam. (Tu pač zamenjava češko vseuč. z nemškim.) One mrznje Čehov do Nemcev goje tudi Poljaki, Slovaki, Srbi in Hrvati, Slovenci in Bolgari. Do nedavna so vse te različne stranke bile pod vodstvom Rusije pod znakom panslavizma. Sedaj je to drugače. Ruski živeli je vsled poslednjih dogodkov onemogel, zato se vse jasneje pokazujejo znaki novega političnega in deloma revolucionarnega pokreta, kateremu je cilj zjednotenje srednjeevropskega Slovanstva. Pravi vodje onega pokreta da so odlični hrvatski in srbski učenjaki in politiki. Oni imajo v Zagrebu posebno društvo, da čim preje zedinijo Srbe in Hrvate, njih cilje določa biskup Strossmayer, metropolit Mihajlo, bivši regent Jovan Ristić, Tavšanovič v Pragi izdajajo srbsko-hrv. časopis »Novo Doba«. Oni računijo na razpad Avstro-Ogerske in osnivanje velike zavezne slovanske države, ki naj obsega vse srednjeevropske Slovane, razun Rusov.

Celo »Sonn- u. Montagszeitg.« se protivi Momm-senu, ki je vnovič sramotil Čeha; o priliki namreč, ko so mu izročili diplomu častnega članstva Šolskega društva za vzdrževanje Nemštva v inozemstvu. Mož si je menda mislil: Roka roko umiva; napravimo torej drug drugemu veselje, in rekel, da ni upati na zboljšanje razmer, dokler Nemci molče k nadutosti Čehov, tega malega odlomka velikega slovanskega naroda; ter da se mora češki polucivilizaciji nasprotovati s podporo nemškega šulvereina. List pravi: »Ne zamerimo učenjaku, ako povdarja večkrat nego je potreba, svoje simpatije do Nemcev, vsekakor pa je vsaj netaktno, ako mož, ki ima še vedno avtoriteto, meče krog sebe z besedami, kakor na pr. »češka polucivilizacija«. To tem bolj, ker starost in pečanje z vodo v obče stvori človeka zmernišega in pravičnišega, — a pri Momm-senu opazamo čim dalje večjo razdraženost.

Pogovor z dr. Riegrom objavlja Peterburški poljski »Kraj«. »Česko-poljska zveza mi je bila od nekdaj ideal.

Jako me veseli, da rusko časopisje v nji ne vidi več zveze katol. Slovanov proti Rusiji, kar se je sicer dogajalo, dasi povsem neopravičeno. Tudi odnošaji med Rusi in Poljaki se zboljšujejo; dal Bog, da se to povsem obistini, kajti sovraštvo med tema narodoma je največa nesreča za Slovane. Nemci mi ne morejo pozabiti, da sem bil v Moskvi pri narodopisni razstavi, in vendar sem tam isto povedal, da naj podajo Rusi kot najmočnejši Poljakom roko v spravo. Oboji so mi to zamerili. Grof Goluchowski je storil veliko delo, da je Avstrijo sprijaznil z Rusijo. Izpoznal sem ga kot dijaka 1866 v Badenu po vojni s Prusi. Bil je tedaj za Avstrijo usoden čas, ugoden avtonomiji in federalizmu. Sošli smo se pri prijatelju, knezu Ljubomirskem. Tudi grof Goluchowski s sinom (sedanjim ministrom) je bil navzoč. Tedaj so mi naročili, naj izdelam črtež za federativno konstitucijo. Bil je projekt o 5 narodnih skupinah: poljski, češki, ogerski (tedaj se ni bilo pogodbe), nemški in jugoslovanski. Stari Goluchowski je tedaj rekel: Načrt je jako dober in pameten, ali bojim se, da bo stara tradicija močnejša nego vse drugo. Obistnilo se je. — O padcu Badenija spominjam se policijskega presidenta (ime sem pozabil), ki je pri padcu Hohenwartovem rekel cesarju, da ne more biti porok za mir na Dunaju. Po njega smrti so ga slavili listi, da je s tem provzročil, da se je sprejela Hohenwartova odstavka. Isto je storil Lueger proti Badeniju. — O situaciji pravi, da je Sedan naša nesreča. Od tedaj se smatrajo Nemci za prvi narod na svetu. Dokler nam Nemci ne priznajo enakopravnosti, je sprava nemogoča. Radikalci med njimi delajo na propad Avstrije.

RAZGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

A) SLOVENSKE DEŽELE.

Tržaško. V Tržaškem mestnem zboru se je volila posebna komisija italijanašev, da »prouči« volitev Nabergojevo, ko so jo uže odločile vse instance!

Goriško. Javni shod v Sezani se je vršil 30. jan. pod preds. dež. posl. A. Muhe. — Dež. odb. in posl. dr. Tuma je poročal o gospodarskih razmerah na Goriškem. Italijani so si priborili furlanski tramway in železnico, Slovenci pa še vedno čakajo na vipavsko. In furlanska veže našo pokrajino s tujo, dočim naj vipavska pospešuje promet z našo državo. — Ves nerodoviti svet krog Tržiča (Monfalcon) naj se namaka s Sočino vodo; delo, ki stoji cel milijon, so poverili podjetniškemu društvu v Rimu. — A slovenske prošnje za uravnavo hudournikov so bile zaman. Slovenci naj se torej združijo in tako skušajo poboljšati žalostno politiško in gospodarsko stanje. V proseh togovine in obrtnije se je ustanovila »Trg. obrt. zadruga«. Ta naj bo matica drugim. Najpreje mizarski zadrugi v Solkanu, ker imajo sedaj židovski prekupci ves dobiček. Tudi kamnoseška in vinarska zadruga ste potrebni; zlasti pa mlekarska za tržaško okolico. Potrebni zavodi so tudi zavarovalnice za živino.

Goriški Sokol je imel na Svečnico svoj redni občni zbor. Šteje 103 člane. Dohodkov je bilo 825 gl., stroškov 769 gl. 48 kr. Starosta se je vnovič izvolil g. Gabršček.

B) OSTALI SLOVANSKI SVET.

Gr. Kalnoky, bivši avstro-ogerski minister zvanjih poslov, je umrl v 66. letu življenja. 14 let je vodil zvanjajo politiko, ki je kazal še posebe svoj zapadni značaj, kakor je ugajalo Bismarckovim nazorom. Slovanski listi so se isti čas prosljevali, ako so pisali v smislu slovanskega kulturnega programa. Viša hierarhija se je vpregla v jarem istega protislovanskega sistema, ki je ščitil Stambulova in Milana. Jedenkrat je Kalnoky izjavil v delegacijah, da bi tudi on želel sprave narodov na znotraj, ker to bi krepilo politiko na zvonaj. Morebiti, da je imel gr. Kalnoky dobro voljo, a moči ni imel, da bi oslabil preveliki vpliv nemške diplomacije. Preveč je pošteval namigljaje Bismarckove.

Dunáj. Prva češka polit. jednota na Dunaju je imela 6. febr. protestni shod proti Koliskega načrtu. Urednik Janča je zahteval narodno enakopravnost tudi za Niž. Avstrijo. Čehi naj le v materinščini vlagajo svoje vloge, ako bi jih magistrat ne hotel sprejemati, prisili se v to instančnim potom. Z ozirom na svoje število smejo Čehi zahtevati v vsakem okraju svoje češko šolo.

Slovanski kostumni venček je bil na Dunaju 6. feb. prirejen od slovanskega pevskega društva. — »Ost. R.« vidi v tem provokaciji Slovanov ki se drznejo v pranemškem mestu prirediti svojo zabavo, ter kliče, doklej da se bo še prenašalo ta nesramnost.

13. feb. je bila maškarada »Komenskega« na Dunaju v »Blumensäle«. Ta vsakoletna zabava je jako priljubljena.

Razna českoslovanska društva prirejajo svoje predpustne zabave na Dunaju ter tako skrbje za družatno življenje in razveseljevanje svojih članov.

Českoslov. društva so 13. feb. v Blumensäle priredila ples »Šibranke«. Udeležilo se ga je nad 2000 ljudi, med njimi zares krasnih in prek in prek krasno oblečenih ženskih, tudi v narodnem kroju. Med točkami plesa je bilo več specijalno slovanskih. Lepo društvo, lep večer Čehoslovanov med seboj!

Češko. Mestni zastop v Žatcu je sklenul na poziv nemške sekcije v deželnem kulturnem совету, da za 1900 namerjano gospodarsko in gozdarsko razstavo, ako se v to izvoli Žatec, dá brezplačno v to potrebni prostor na razpolago, ustanovi več mestnih daril in pokloni garancijski fond 10.000 gl.

Trgovski senat Liberskega okrajnega sodišča je 4. feb. razsodil, da se ima oni jezik smatrati za deželno-navadni, ki je v rabi pri dotičnem sodišču, torej je pri okr. sod. v Libercu dovoljeno razpravljati le v nemščini. Češki zastopnik dr. Hlimak je izjavil, da noče razpravljati v nemščini in da si pridržuje zakonita sredstva proti odloku.

Posl. dr. Fort je v staromestnem občanskem klubu Pražkem razpravljaj o političnem položaju. Glede na trojno delitev Češke je izjavil, da bi bila grob absolutne in poštene enakopravnosti.

V Libercih je mestni zastop soglasno sklenul, da za ustanovo paralelke na češki ljudski šoli, katero je določil dež. šolski svet, ne privoli nikakoršnih sredstev.

Dr. Herold in dr. Pacák v Časlavu in Kutni Gorí. Dr. Herold je omenil, da je stranka, ki je doslej imela nadvlado v Avstriji, uvidela, da po zadnjih drž. zb. volitvah izgublja tla ter zato, pod pretvezo jezi-

kovnih odločeb, pričela boj z vsemi silami. Pri tem je računala z dvema faktorjema, prvič s tradicijo, ker ji je stokrat ljubše, da se godi Slovanu krivica, nego da se skrivi Nemcu kak las, in s slabostjo vlade, ki pri najmanjšem protestu Nemcev pozabi na pravico, takoj Nemcem ustreže in tako le pospešuje njih aspiracije. Tudi na to računajo Nemci, da imajo mogočne zaveznike v nemškem cesarstvu. Neovrgljiva resnica je, da se je Nemcem posrečilo, nahujskati velik del javnega mnenja v Nemčiji proti Avstriji in Čehom. — Skoro moramo obupati, ako vidimo, kaki faktorji so se zvezali proti nam. Naš program sloni na podstavi pravičnosti in humanosti. Ni možno, da premaga laž in brutalna sila. To je naše upanje. Mi nimamo za seboj svetovne žurnalistike, a treba, da upoštevamo njeno moč. Brzdati moramo svoja čustva, da razpršimo laž, da Nemci v Pragi niso življenja varni. To kaže o veliki moralni propalosti. Ako niso varni, krivi so temu s provokacijami. Ako se Čehi upró kaki naredbi, takoj ima vlada pripravna sredstva, da to zatre, pri Nemcih pa se ne upa. Mi moramo torej svojo politiko drugače uravnati, kakor Nemci; vedno moramo misliti na to, da nimamo istih pomočkov na razpolaganje kakor oni. — O jezikovnem vprašanju zahtevajo Nemci, da v notranji službi, v uradu in sodnji vlada samo njih jezik. Mi pa, da sta oba jezika enakopravna in enakovredna ter da imata isto veljavo tudi v notranjem uradovanju. Novih objavljenih naredeb torej ne moremo priznati ali zavreči, dokler jih še ne poznamo. — Ako si bodo v drž. zboru nasproti Nemci in Slovani, odločevali bodo Italijani in socijalni demokrati. Zadnji hodijo sicer z Nemci, a le za toliko časa, dokler ti niso z vlado. Možno, da postanejo raznere v drž. zboru povsem druge. A mirnim srcem jih lahko pričakujemo. Kot realni politiki volili bomo sredstvo, ki nas dovede k cilju. — Dr. Pacák je rekel, da se je vlada udala nemškemu terorizmu. On je za jezikovno uravnavo po zakonu, da bi vlada ne mogla spreminjati naredeb, kakor se ji poljubi, ter da se osnuje poseben odbor, ki bi nadzoroval v njih izvedenje. — Koliko smo trpeli zaradi moža (Ebenhocha), ki sedaj odstopa od desnice. Naš program je svoje pravo in lastno zakonodavstvo. S tem, ki nam bo zaveznik za ta program, pojdemo. — V našem času se ima odločiti o dveh velikih principih, ali naj se to cesarstvo vlada centralistično ali federalistično — in ali naj bodo narodnosti jednakopravne, ali pa naj ima jedna nadvlado. Mi hočemo vsem narodnostim pravično Avstrijo, oni pa nemško Avstrijo.

Moravsko. V Brnu je bila 4. feb. poulična demonstracija socijalnih demokratov za obče volilno pravo v dež. zbor.

Emanuel grof Pötting, generalni vikar in prošt Olomuški je umrl 4. feb. v 78. letu. Pred tremi leti je podaril 110.000 gl. za ustanovitev češke dekliske šole v Olomucu. 15. sept. 1895 se je ta slovesno otvorila. Tedaj so oslepelega starčeka navdušeno slavili, a tudi on je oduševljeno govoril in povdarjal veljavo češkega ženstva.

Pogreb prošta grofa Pöttinga je bil veličasten. V Olomucu je opravil v prestolnici knev in nadškof dr. Kohn cerkveni obred, potem se je provel mrlič na železnico, od koder se je prepeljal v Budišovo pri Trebiču, kjer se je prepeljal v Budišovo pri Trebiču, kjer se je pokojnik porodil.

Galicija. V Levovu so bile 23. jan. zvečer praske med poljskimi socijalisti in policijo. Več sto socijalistov je pod vodstvom posl. Kozakijevega napravilo poulično demonstracijo, policija jih je hotela razpršiti in v to klicala vojaštvo na pomoč, ki je obkloplilo delavsko hišo, v kateri so se zbrali po razpršenju, in jih 150 črez noč aretovala.

Pri dopolnilnih volitvah v državni zbor iz kmet-skih občin Lancut-Nisko je bil voljen p. St. Stojalowski s 415 proti 23 glasom.

Tirolsko. V Bolcanu na Tirolskem se je 29. jan. ustanovilo nemško narodno društvo za južno Tirolsko. Predsednik župan Perathoner je razpravljal o političnem stanju Nemcev v Avstriji. — Sklenuli so resolucijo, kjer se zahvaljujejo nemškim dež. posl. v češkem dež. zboru na neustrašenosti v boju za Nemštvo in izražajo obče poročstvo vseh Nemcev v vzhodni marki. Na akademski shod Litomeriški so poslali brzojavni pozdrav.

Dalmacija. Zadrška občina je podelila »Legi« 500 gl., torej 300 gl. več nego prejšnja leta.

Hrvatsko. 4. feb. se je pričela v saboru nadrobna razprava o proračunu. K postavki »sabor« je omenjal dr. Mažuranič, kako se postopa v hrv. saboru. To je največa sramota za parlamentarizem. Upravni aparat mora delovati kakor hoče vlada. Kedar vprašamo vlado zaradi raznih nedostatkov, odgovarja večina. Ta sabor služi le v to, da se dogaja pod plaščem parlamentarizma, kar bi se ne moglo dogajati niti pri najhujšem absolutizmu. Zato odbija to postavko. — Posl. Kutuzoviću preds. odvzame besedo, ker je rekel, da večina tega sabora ni izraz narodove volje. — Pri odstavku »ban« vpraša preds., ali se sprejme ta postojanka? Dr. Brezstyenszky konstatuje, da preds. ni niti vprašal, ali želi govoriti kdo o tej postavki. — Pri poglavju »deželni arhiv« predlaga dr. Smičiklas, vlada se pozovi, da se izvrši svoječasni sklep, da se naj vrnejo archivalia, odnesena v Budimpešto.

Ob 84 letnici so biskupu Strossmayerju čestitali hrvatski in slovenski poslanci istrski.

(Nadaljevanje šolske debate, v proračunu.) — 8. feb. Modrušan pravi, da farmacevtski zavod na Zagrebskem vseučilišču ne odgovarja svoji svrhi. V kemiškem laboratoriju opravlja službo pristava dijak, ki zna toliko kot oni, katerega poučuje. Mesto dveh nastavi naj se jeden pristav z boljo plačo in večo prakso, pa bi se mogel izobraziti v profesorja. — Dr. Vrbanič opisuje verski indiferentizem dijakov in priporoča vladi, naj nastavi vseučiličnega propovednika. Kutuzović govori o potrebi hitre ustanove medic. fakulte. Ban odgovarja, da bogoslovna fakulta ni drugega nego škofovo semenišče, torej ne bi bilo prav, da bi tu profesorji imeli večo plačo, nego po drugih semeniščih. Za medic. fakulto je sedaj glavnice 60.000 gl., a to je vse premalo. — Propovedij je dosti po Zagrebskih cerkvah; ako dijaki ne hodijo k tem, bi tudi ne hodili k oni posebnega propovednika. K nastavku »srednje šole«. Dr. Vrbanič je za uredbo plač profesorjev na srednjih šolah. Zorić je za poboljšanje materialnega stanja ljudskih učiteljev. Odkar je šola odvzeta cerkvenemu nadzorstvu, je pričela nazadovati. Morala bi biti svobodna, a učitelji so zavisni od občinskega paudarja do načelnika in od okrajnega predstojnika do vel. župana. — Kutuzović želi pozvedeti vzroke, zakaj je od 2000 učiteljev bilo do 700 premeščenih v zadnjih dveh letih. — David Starčević pravi, da se v šolah uči mar-

sikaj nepotrebnega, ter bi morala biti razlika med šolami v mestih in na deželi. — Ban odgovarja Zoriču, da se pri novem šolskem zakonu ni hotelo delati razpora med cerkvijo in državo, in da so tudi sedaj še večinoma župniki šolski nadzorniki. Učitelji se ne smejo baviti s politiko. Vzroki premeščanja so bili razni. — 9. feb. Postavka pravoslovje. Tuškan opominja, da se pri hrv. sodiščih ne dobi vedno pravica in navaja v to zglede (Preds. ga opominja in mu vzame besedo). — Dr. Brestyenzsky govori o moči in vplivu drž. pravdnštva na svobodo tiska. Kaka je ta v drugih državah in kaka pri nas. Ako kljubu vsemu zatiranju napreduje opozicijsko novinstvo, je vzrok temu, da je narod v pretežnem delu v opoziciji. — Ban odgovarja, da so sodišča nezavisna od drž. pravdnštva. Dokaz, da se mnogokrat oprosté oni, katere toži drž. pravdnštvo. — Dr. Derenčin dokazuje, da se povsod v saborih smejo razkrivati neprilike in kritikovati pravomočne sodbe. Nikjer na svetu ni tolike zlorabe tisk. zakona, kakor pri nas. Zakon ni tako hud, nego njegovi izvrševalci. Ban odgovarja, da mu je bilo vedno za nezavisnost sodnikov, a vendar misli, da se ne smejo kritikovati obsodbe. Zaplembe ne škodujejo tisku. Pisati se sme ostro, a oblika mora odgovarjati zakonu. — Dr. Derenčin izjavlja, da je v istini ostal član vlade, ko ni bil sporazumljen s prakso proti novinam, ter je odklonil odgovornost za vse zlorabe proti njim. Pozneje so se opozicijskim listom vrnule vse globe, bilo je krog 7000 gld. Danes jih je krog 60.000 gld., zato prosi bana, da učini isto. — 10. feb. Razprava o izvestju odbora za imuniteto, da se posl. Tuškan, dr. Mazuranič in Steković izročé sodnijam. — Dr. Bresztzenszky predlaga da se poročilo vrne odseku, češ, mnogi privatniki bodo proganjali poslance iz političnih ozirov. Da se temu izogne, mora sabor ščititi imuniteto. Dr. Egersdorfer ga priporoča. Tuškan razloži, zakaj ga toži Jos. Frank, ki ga je tudi v saboru dostikrat sramotil in napadal, ker namreč tvrdi, da deluje po naročilu židovskega novinarstva in da je v službi židovske alijancije. Govornik se obrača proti Židom, ki so Hrvat. narodu in Hrvat. pravu sovražni; on noče pripustiti, da se mu Židje vsiljujejo za voditelje.

Ogersko. Zastopnik Hentaller, član ogerske nezavisne stranke, je prijavil volilcem odprto pismo, v katerem našteva reforme, ki bi se morale vvesti v interesu dežele: obče volilno pravo, tajno glasovanje, polna tiskovna svoboda, brezplačni ljudski pouk, polna svoboda shajanja, progresivni davki, odprava fideikomisa itd. Z ozirom na vnanjo politiko pravi, da živimo v dobi, kjer odločuje pravo močnejšega, pa da bomo v tej dobi živeli toliko časa, dokler ne bo zopet Francoska igrala vloge, katero mora v interesu ljudskega napredka. Ta doba pride, kadar se ji povrne Alzacija in Lorena; tedaj se zopet učvrsti red, svoboda in civilizacija.

Ogerski minister bar. Jozika, ki je zastopal v og. minist. cesarjev dvor., je podal svojo ostavko. Bil je tudi zagovornik katoliške cerkve. — Cesar je začasno poveril ministerstvo baronu Banffyju.

Arhimandrit in upravitelj grško-vstoečne biskupije v Budimpešti, Lucijan Bogdanović, je potrjen v biskupa.

Sibinjski list, »Siebenbürgisch deutsches Tagblatt« javlja, da so oznanili vsem železniškim uradnikom in slugam, naj si pomadjarijo imena, sicer bodo odpuščeni iz službe.

Nastali so po več županijah agrarno-socijalistiški nemiri, katere zatirajo policija in orožniki.

V torontalski stolici na Ogerskem je velika lakota. Beda je tako narastla, da pišejo o nji uže tudi vladni listi ter zahtevajo pomoči. Tam je veliki delavski proletarijat. 352.000 delavcev in 117.167 najemnikov. Narodnostno razmerje je 96.000 Madjarov; 177.500 Nemcev, 13.800 Slovakov, 87.200 Romunov in 178.500 Srbov.

Ogerski minister notranjih poslov je potrdil izkaz izdajil, katera je Budapeško mesto izdalo za sprejem nemškega cesarja in romunskega kralja, v znesku 71.143 gl.

Dogovori med avstrijskimi in ogerskimi ministri zaradi obnovitve avstro-ogerske pogodbe doslej niso imeli vspeha.

Srbija. Rusija terja od Srbije, da ji izplača še od 1876 dolžnih 300.000 r.

Srbski minist. preds. Gjorgjevič je pozval iz Nemčije strokovnjaka in iz Belgije znamenitega inženirja za osušenje močvirja v negotinskem in šabaškem okraju.

28. jan. se je ministerski svet predstavil zapovedniku vojske Milanu, ki je obečal, da se hoče truditi, da povzdigne vojsko na višek modernih zahtev. Nato je mitropolit Klement blagoslovil poslopje komandature.

Mnogoletni član srbskega diplomat. kora in zastopnik Srbije v Sofiji, Risto Danic, je stopil iz aktivne službe ter bil radi bolezni umirovljen. Bil je prvi srbski poslanik v Bolgariji ter prvi, ki je knezu Ferdinandu izročil priznalicu. Bil je tudi oseben prijatelj kneza. — Na njegovo mesto pride srbski opravitelj iz Rima, Ivan Pavlovič, kot diplomatski agent v Sofijo.

V Belgrajski vojaški akademiji se je vvedel turški jezik kot obligatni predmet. — Aktivnim drž. uradnikom se je prepovedalo izdavanje političkih listov, vsled tega preneha opozicijski »Uskok«.

Bolgarsko. Bolgarski agent Markov je izročil velikemu vezirju spomenico o dogodkih v vilajetu Skopljskem. 592 je bilo zatvorjenih, med temi 30 učiteljev in več duhovnikov; 33 oseb se je trpinčilo in 7 je vsled tega umrlo. Žene in deklice so se posiljevale. Spomenica priznava Porti pravo, da zasleduje one, pri katerih je dobila orožje; a povdarja, da grozovitosti Bolgare v največi meri razdražujejo, ter da je prebivalstvo ob mejah od strahu ubežalo v Bolgarijo in prisililo vlado na posredovanje. Spomenica opozarja na prijazne odnose med Turčijo in Bolgarijo ter zahteva, da prestanejo grozovitosti in nezakovitosti, in se odstavijo krivci uradniki.

Knez z kneginjo in stolonaslednikom Borisom pojde v feb. t. l. na poset v Petrograd. — Novorojena knjezica Evdoksija je bila krščena po katol. obredu.

V Sofijo se pričakuje ruski polkovnik Pečkov, dodeljen ruskemu poslanstvu v Carjigradu, da podpiše dogovor med Rusijo in Bolgarijo zaradi bolgarskih častnikov, ki so se izselili v Rusijo. Od 42 jih bo 36 v bolgarski vojski z onim dostojanstvom, katero imajo v ruski vojski; šestorica onih, ki so sodelovali pri padcu Battenberzanovem, ostane v Rusiji.

Rusija. Varšavski listi poročajo, da je policija v Berolinu pozvala Poljake iz Rusije, ki so vpisani na vseučilišču, da dokažejo, da imajo zadostno gmotnih pripomočkov za studije, sicer jih iztirajo iz Berolina.

Ruski državni proračun za 1898 Med rednimi dohodki pričakuje minister letos 46 milj. rubl. več; a rednih izdatkov bo več 66 milj. rubl. A ker je 1897 bilo 34 milj. r. dohodkov več, nego se je proračunilo, ostane še prebitka 14 milj. Zlata temeljna glavica je dosegla vsoto 13 milj. razun 152 milj. zlata, ki je v prometu in 162 milj. srebernega denarja.

Admiral Skridlov postane zapovednik ruske mornarice v srednjem morju.

Rusija je opustila kandidaturo princa Jurija. Ako druga vlast najde rešitev, ki bi jednako zadovoljila zahteve sultana, vevlastij in Krečanov, to vsprejme i ona. Ostanje v najboljših odnosih s Turčijo in evropskimi vevlastimi, ki so proti njenemu predlogu, a odklanja odgovornost za posledice, ki bi mogle nastati iz nadaljnjega zavlačevanja vprašanja; tudi ne dopusti nasilnega nameščenja generalnega guvernerja, niti pojačenja turških čet na Kreti; niti ne sodelovati v kakem slučaju prisilnih namer proti Krečanom, ki že dosti dolgo čakajo na rešenje svojega vprašanja.

Turčija. Avstr. poslanik v Carjigradu bar. Calice prisostoval je na željo sultanovo selamliku 4. feb. V avdijenciji mu je dokazoval sultan, da mu je nemožno sprejeti kandidaturo princa Jurija.

Grška. Kretska narodna skupščina je knezu Nikoli črnogorskemu brzojavno sporočila svojo najgloboko zahvalnost na plemenitem in vzvišenem njegovem mišljenju do Krečanov glede kandidature za guvernerja.

Italija. Ital. vlada je sklenula vsako leto pošiljati med benečanske Slovence veliko število ital. knjig brezplačno, med njimi tudi mohtvenike, da odvrne ljudstvo od Mohorjeve družbe ter zatre slovansko čustvo.

Nemčija. V seji budgetnega odseka nemškega deželnega zbora v Berlinu, 26. jan. je posl. Hasse pri postavki: Podpora nemškega šolstva v tujini nasotoval povišanje tega fonda ter zlasti povdarjal potrebo boljše dotacije za šolo v Bukareštu. Drž. sekretar Bülow je izjavil, da je tem težnjam zelo prijazen. — Nemci iz rajha povsod podpirajo šole v tujini, a ako to stvo-ré Rusi, takoj se kriči o rublju in njegovi veleizdajski, panslavistični tendenciji.

Angleško. V Coudonski zbornici je izjavil parlamentni podsekretar Carzon, da Rusija v Port Arthuru ni stvorila ničesar, v kar bi ne bila opravičena po svoji pogodbi s Kitajsko državo.

* * *

(Odbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju.) Predsednik: Jakob Pukl, c. k. nadp. v r. sodni tol-mač bolg. hrv., srb. in slov. jezika posestnik, I. podpreds. dr. Fran Simonič, c. k. skriptor na vseučilišni knjižnici, II. podpreds. dr. Frid. Ploj, c. k. tajnik v fin. minist., borzni komisar, I. blagajnik monsignor Franc. Jančar, papeški častni komornik, župnik nemškega viteškega reda, II. blagajnik dr. Anton Primožič, c. k. profesor, pridelen ministerstvu za uk in bogočastje, I. tajnik dr. Janko Pajk, c. k. profesor, II. tajnik Ivan Luzar, višji revident južne železnice; odborniki: dr. Franc. Sedej, c. in kr. dvorni kapelan, ravnatelj v Avgustineju, škofijski konz. svetnik, itd., dr. Klém. Seshun, dvorni in sodni odvetnik, Žiga Sežun, c. k. likvidator v fin. minist.; pregledovalci: dr. Vladimir Globočnik plem.

Sorodolski, finančni nadsvetnik, im. Takovega reda itd.; dr. Janko Hočevar, not. kandidat, Josip Premern, c. k. uradnik; odbornikov namestniki: Peter Hlačar, nadof. sev. zah. železnice, dr. Mat. Murko, vseučil. docent, prof. ruščine v orientalski akademiji, itd. dr. Mat. Velca, c. k. nadkomisar, pregledovalec namestniki: Jak. Bratkovič, c. k. prof. v., Anton Koželj in France Svetic, vzgojevalca. — Društvo šteje že lepo število taci, koje je mej študijami podpiralo, in ki so uže v stalnih službah v raznih krajih domovine. Ti bodo gotovo radi namene društva podpirali. Odbor prosi za podpore posebno še pri onih, ki so na Dunaju študirali, ker ti najbolj vedó, kakó se ubogemu dijaku na Dunaju godi. Pri vsestranski podpori bomo najpreje mogli v okom priti oni tožbi, da se le preveč dijakov mej študijami zgubi. Dijakom treba ne samo dobre duševne, ampak tudi tečne telesne hrane. Da to dobé, naj skrbé vsi rodoljubi. — Poročilo oć. gda dr. Sedeja bilo je z burno pohvalo soglasno sprejeto. — O društveni imovini poročal je blagajnik monsignor Fr. Jančar. — Osnovna glavica znašala je koncem lanskega leta 4615 gld. 37 n. Letos je narasla za 125 g. Ona torej znaša 4741 g. 17 n. Razpoložene glavice je lani ostalo 3069.81 n. Prispevki udov, podpornikov i dobrotnikov so letos znašali 1279 gld. 92 n., obresti pa 121 g. 32 n., skupaj 1708 gld. 5 n. Iz te vsote so se pokrile podpore in stroški 1190 gld. 64 n. Ostala je torej čiste razpoložnine 517 gld. 41 n. — Po deželah je društvo prejelo: Iz Kranjskega 514 gld. 60 n., iz Štajarskega 360 gld., iz Primorskega 85 gld., iz Koroškega 35 gld. 50 n. Na Dunaju je bilo nabranih 284 gld. 82 n.; nekateri rodoljubi na Dunaju pa so dijake podpirali tudi z obleko, s hrano, stanovanjem itd. Razne posojilnice so darovale 185 gld., doktorji raznih fakultet 280 gld. čest. duhovščina 261 gld. Dijaki sami so nabrali 134 gld. 54 n. — V 10 odb. sejah bilo je razdeljenih 1859 obednic (po 25 n.) = 464 gld. 75 n., za kolegine, takse, tentamina, obleko in stanarino pa 625 gld., skupej torej 1089 gld. 75 n. Vseh podpirancev je bilo 50 in sicer s Kranjskega 37, s Štajarskega 6, iz Primorja 5, s Koroškega 2. Po študijah je bilo 22 juristov, 12 filozofov, 8 tehnikov, 4 medicinski, 3 veterinarci in 1 slušatelj umetne obrtne šole. Tudi to poročilo je bilo enoglasno sprejeto. Pri volitvah bil je g. J. Pukl enoglasno zopet predsednikom izvoljen. Istotako po pravilih izstopivši odborniki gg. dr. Primožič, dr. Seshun, dr. Janko Pajk in Žiga Sežun. — Društvo podpira letos uže 51 rednih visokošolcev. V 4 mesecih je bilo razdeljenih: V gotovini 294 gld. in 1133 obednic po 25 n. = 283 gld. 25 n. skupaj torej 577 gld. 25 n. Vsak kedor more spomni se bednih slovenskih velikošolcev na Dunaju. Darove hvaležno sprejema: Vč. gd. Franc. Jančar, monsignor, papeški častni komornik, župnik nemškega vit. reda, Dunaj, I. Singerstr. 7.

Književnost.

Srbska književna zadruga je izdala letos 8 knjig: 1. Život arhimandrita Gerasima Zelića; 2. Bosančiče (nar. povesti), 3. Gorski car, (roman), 4. Istorija Karla XII (prevod po Voltairju), 5. Podzemne vode (naravoslojna knjiga dr. Radovanovića), 6. in 7. Besni Roland (prevod Aristovega eposa), 8. Zavjet (drama, sp. Matavulj). — Uprava je sklenula, izdavat i „Zabavnik“ v dvo-mesečnih snopičih po 10 pol, kjer se bodo prijavljali prevodi najboljših modernih beletristov. Cena je za društvenike 4 dinare, za nečlane 7 din. (kron).

Vorläufige Berichte der Balkancomission I. Über Dialektforschung auf oer Balkanhalbinsel, nach den Mittheilungen der Herren Prof. dr. L. Miletič in Sofija, Dr. M. v. Rešetar in Wien u. Dr. J. Aranza in Spalato, zusammengestellt vom W. M. Herrn Hofrath dr. V. Jagić. — »Nada« poročá o tej knjigi in pravi, da je največja zasluga prof. Jagića za proučevanje dijalektov slovanskih, ker je zbral krog sebe mlade učenjake in jih navdušil za to delo. Prvi med njimi je bil nepozabni Oblak; njegovo delo nadaljujejo sedaj drugi učenjaki.

Lekcije iz historije srbske književnosti, napisal za svoje učence prof. Živojin Simić. Za narodnimi pesnimi prejde na cerkveno pokrajinsko in novejšo književnost. Knjigo diči 35 slik srbskih književnikov. Cena ji je 3 gld. 60 kr.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četvrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četvrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunan Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik.** Tiskli Bratři Chrastinové ve Val. Meziříčí.